

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.9.1.2024

Dorota Puchowicz
Prezes Fundacji Mocni w Duchu
Ul. H. Sienkiewicza 60, 90-058 Łódź

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/031 – Funkcjonowanie Funduszu Sprawiedliwości.

W treści wystąpienia pokontrolnego NIK wyłączyła jawność informacji ustawowo chronionych, o których mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U z 2022 r. poz. 902), poprzez ich anonimizację.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 93-106 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

Handwritten signature

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Fundacja Mocni w Duchu, ul. H. Sienkiewicza 60, 90-058 Łódź
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Puchowicz, Prezes Zarządu Fundacji, od dnia 4 maja 2021 r. do chwili obecnej (dalej: <i>Prezes Fundacji</i> lub <i>Prezes</i>).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Uzyskiwanie dofinansowania środków z Funduszu. 2. Wykonywanie umowy nr DFS-VII.7241.49.2022 z 2 sierpnia 2022 r. na realizację zadań Funduszu Sprawiedliwości.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do dnia zakończenia kontroli z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, o ile mają one związek z kontrolowaną działalnością, w szczególności realizowaną umową dotacji.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontrolerzy	1. Renata Biskupska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/65/2024 z dnia 28 maja 2024 r. 2. Emilia Wyciszkievicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/64/2024 z dnia 28 maja 2024 r. 3. Zuzanna Sieradzka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/90/2024 z dnia 22 sierpnia 2024 r.

(akta kontroli str. 1-9)

¹Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Fundacja, w latach 2022-2023, na podstawie umowy dotacji nr DFS-VII.7241.49.2022 zawartej w dniu 2 sierpnia 2022 r. realizowała projekt finansowany ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości (dalej „FS”) pod tytułem „Żyj bez lęku”, którego głównym produktem była inwestycja budowlana polegająca na stworzeniu Wielofunkcyjnego Ośrodka Szkoleniowego, w którym zlokalizowana miała być nowa siedziba Fundacji i w którym realizowane miały być m.in. działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych oraz programy nadawane przez Internet. Z uwagi na odmienny zakres kompetencji kontrolnych NIK w odniesieniu do podmiotów należących do sektora finansów publicznych, nie dokonano oceny celowości oraz rzetelności realizacji przez Fundację zadań finansowanych ze środków dotacji. Kontrola wykazała jednak, że w związku z przygotowaniem oferty na wykonanie tych zadań w sposób niezgodny z wymogami Instrukcji składania ofert w konkursach organizowanych przez dysponenta Funduszu, zawarta umowa dotacji stworzyła warunki do wybudowania obiektu znacznie większego niż sugerowany w ofercie oraz jego swobodnego wykorzystywania do realizacji szerokich celów statutowych Fundacji.

Kontrola wykazała, że złożenie oferty na realizację wskazanego powyżej projektu poprzedzone było szeregiem nieformalnych spotkań przedstawicieli Fundacji z kierownictwem Departamentu Funduszu Sprawiedliwości oraz Ministerstwa Sprawiedliwości (dalej „MS”), w celu uzyskania wskazówek do przygotowania oferty w IX otwartym konkursie w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości na lata 2022-2025. Taki sposób postępowania wskazuje, że oferta została przygotowana z naruszaniem zasad uczciwej konkurencji. Jednocześnie do oferty nie załączono kosztorysów inwestorskich, czy przedmiarów robót dla zadania polegającego na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie Sali Teatralnej wraz z zapleczem (7 050,0 tys. zł)³, a w części obejmującej m.in. dofinansowanie zadania polegającego na przebudowie budynku nr 2 (1 400,0 tys. zł) oraz zadania polegającego na zakupie wyposażenia do obu finansowanych z FS obiektów (2 925,0 tys. zł), Fundacja nie dysponowała nawet szczegółową wyceną i zakresem prac oraz wykazem planowanego do zakupu wyposażenia, który zaczął się kształtować dopiero po podpisaniu umowy dotacji z MS. Powyższe utrudniło rozliczenie zadania sfinansowanego ze środków publicznych i było jednym z czynników wpływających na możliwość swobodnego wykorzystywania inwestycji do celów statutowych Fundacji.

Do końca 2023 r. Fundacja zrealizowała zadania polegające na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie Sali Teatralnej wraz z zapleczem, wykonaniu projektu przebudowy budynku nr 2 wydatkując na ten cel 7 122,6 tys. zł. Wybór wykonawcy robót budowlanych nastąpił z naruszeniem zasad uczciwej konkurencji oraz umowy dotacji. Fundacja nie wyegzekwowała również od ww. wykonawcy wymaganej umową polisy obejmującej przedmiot umowy, a także zleciła wykonanie robót dodatkowych i zamiennych w formie ustnej, z pominięciem postanowień ww. umowy oraz postanowień umowy dotacji. W 2023 r. Fundacja rozpoczęła przeprowadzanie akcji i przedsięwzięć informacyjnych promujących styl „Żyj bez lęku”, wydatkując na te zadania kwotę 110,0 tys. zł. NIK zwróciła jednak uwagę, że materiały wytworzone w ramach tego zadania dotyczyły m.in. kwestii religijnych i światopoglądowych, które nie miały bezpośredniego związku z przeciwdziałaniem przestępczości. Pozostałe zadania wynikające z umowy dotacji Fundacja miała realizować od 2024 r., przy czym z uwagi na wstrzymanie wypłaty środków z FS, działania te nie zostały rozpoczęte⁴.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Wartość według oferty pierwotnej. Po zmianie z grudnia 2023 r. kwota ta wynosiła 7 073,4 tys. zł

⁴ Bądź rozpoczęte działania Fundacja finansowała ze środków własnych.

Sprawozdania z realizacji zadania Fundacja składała do Dysponenta Funduszu w terminie wymaganym umową dotacji, jednocześnie z naruszeniem postanowień ww. umowy, 48,3 % filmów wytworzonych w ramach działania polegającego na promocji stylu *Żyj bez lęku*, przed ich publikacją nie zostało przekazanych celem akceptacji do MS.

Kontrola dowodów księgowych na kwotę 7 232,6 tys. zł⁵, tj. 100% merytorycznej części zadania⁶ wykazała, że zgodnie z umową dotacji, wydatki te ponoszone były wyłącznie z wyodrębnionego rachunku bankowego, zostały należycie udokumentowane, dotyczyły realizacji przedmiotu umowy i były przewidziane w kosztorysie. Wyjątek stanowiło przekroczenie w listopadzie 2023 r. o 1,6 tys. zł ustalonych w Ofercie wydatków na pokrycie kosztów organizowania oraz przeprowadzania akcji i przedsięwzięć informacyjnych.

Fundacja, zgodnie z umową dotacji wyodrębniła ewidencję księgową na potrzeby realizowanego projektu, a dowody księgowe potwierdzające poniesione wydatki opisywała zgodnie z postanowieniami umowy dotacji. Wbrew wymogom dotacji i ustawy o rachunkowości⁷ nie wprowadziła jednak do przyjętej polityki rachunkowości informacji o stosowanym uproszczeniu dotyczącym dekretacji dowodów księgowych. W okresie realizacji zadania Fundacja wydatkowała w ramach kosztów administracyjnych kwotę 1 767,4 tys. zł, nie przekraczając 25% limitu wynikającego z umowy dotacji, z czego dla kwoty 400,8 tys. zł (22,7%) beneficjent wbrew postanowieniom umowy dotacji nie zapewnił ich jednoznacznego powiązania z realizowanym zadaniem. Z kolei kontrola 25 dowodów księgowych z pozostałej, wyodrębnionej kwoty kosztów administracyjnych na kwotę 702,3 tys. zł wykazała, że dotyczyły one przedmiotu umowy, spełniały wymagania określone w art. 21 i 22 ustawy o rachunkowości i zawierały informację o współfinansowaniu zadań z FS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Wykonywanie umów zawartych z beneficjentami na realizację zadań Funduszu Sprawiedliwości

Opis stanu faktycznego

1. Fundacja została wpisana w Krajowego Rejestru Sądowego („KRS”) w dniu 14 maja 2021 r. Akt fundacyjny⁹ podpisano w dniu 3 maja 2021 r. Według KRS organem sprawującym nadzór nad Fundacją jest minister właściwy ds. rodziny i polityki społecznej.

(akta kontroli str. 11-41)

W dniu 26 kwietnia 2022 r.¹⁰, w celu złożenia wniosku o przyznanie finansowania w konkursie organizowanym przez Ministra Sprawiedliwości na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości, zawarła została umowa o partnerstwie. Na podstawie tej umowy Fundacja, jako Lider, oraz Stowarzyszenie [REDAKOWANE]

⁵ Z czego: na Organizowanie oraz przeprowadzanie akcji przedsięwzięć informatycznych w kwocie 110 tys. zł i na Finansowanie robót budowlanych do realizacji celów wynikających z ustawy – 7 122,6 tys. zł.

⁶ Przyjęto, że wydatki merytoryczne stanowią część zadań, niebędącą wydatkami administracyjnymi.

⁷ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120), dalej „urach”.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Rep A nr 402/2021.

¹⁰ Umowa weszła w życie z dnia 26 kwietnia 2022 r. i obowiązywać miała przez czas przygotowania, złożenia i oceny projektu, a w przypadku wybrania oferty także w okresie obowiązywania umowy z dysponentem do czasu rozliczenia przez Dysponenta uzyskanej dotacji oraz w okresie trwania projektu, to jest w okresie 3 lat od zakończenia umowy z Dysponentem.

1, jako Partner, nawiązały współpracę przy realizacji wnioskowanego projektu *Żyj bez lęku*¹².

Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w KRS w dniu 30 sierpnia 2002 r. Organem sprawującym nadzór nad Stowarzyszeniem jest Prezydent Miasta Łodzi.

Jak zeznał Skarbnik Fundacji przyczyną założenia konsorcjum i wspólnego udziału w konkursie Fundacji i Stowarzyszenia był fakt, że Fundacja samodzielnie nie spełniała warunków udziału w konkursie z uwagi na niewystarczające doświadczenie.

(akta kontroli str. 57-105, 3830-3829)

2. Na dzień ubiegania się o środki z dotacji, tj. na dzień 13 maja 2022 r., celem działania Fundacji (Lidera) było m.in.: prowadzenie i wspieranie działalności w zakresie edukacji, nauki, kultury, sportu, oświaty i wychowania; prowadzenie działalności dobroczynnej skierowanej przede wszystkim do dzieci, młodzieży i rodzin, działalności opiekuńczej i wychowawczej; prowadzenie, rozwijanie i wspieranie działalności mediów katolickich; prowadzenie i wspieranie działalności wydawniczej w zakresie książek, czasopism, nagrań audio i wideo; ewangelizacja osób, rodzin oraz struktur życia społecznego; formacja liderów chrześcijańskich; przeciwdziałanie wszelkim formom niesprawiedliwości i wykluczenia.

Realizacja¹³ ww. celów miała być dokonywana m.in. poprzez działanie zgodnie z nauką Kościoła Katolickiego; prowadzenie przedszkoli, szkół, ośrodków doskonalenia i doskonalenia zawodowego; prowadzenie i wspieranie działalności placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży; prowadzenie działalności ewangelizacyjnej, wydawniczej, informacyjno-promocyjnej, szkoleniowo-edukacyjnej i doradczej; prowadzenie zespołów muzycznych, telewizji internetowej oraz ewangelizacji w Internecie; organizowanie czasu wolnego, prowadzenie zajęć edukacyjno-kulturalnych, sportowych; pomoc ofiarom przemocy; pomoc psychologiczną, terapeutyczną, psychiatryczną, działania na rzecz osób zagrożonych uzależnieniem.

(akta kontroli str. 42-56)

Celem działania Stowarzyszenia (Partnera) było m.in. prowadzenie działalności dobroczynnej, edukacyjnej, kulturalnej, opiekuńczej i wychowawczej; ewangelizacja osób oraz struktur życia społecznego; pomoc zagrożonym wykluczeniem społecznym; promocja chrześcijańskiej koncepcji człowieka i społeczeństwa.

Realizacja¹⁴ ww. celów miała być dokonywana m.in. poprzez prowadzenie różnych form pomocy dobroczynnej; pomoc ofiarom przemocy; prowadzenie i wspieranie działalności placówek opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży; działania na rzecz osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych; pomoc psychologiczną, terapeutyczną i psychiatryczną; podejmowanie działań w najbliższym środowisku dziecka które sprawia problemy wychowawcze, jest niepełnosprawne lub zagrożone demoralizacją, przestępczością i uzależnieniem; organizowanie i prowadzenie szkoleń i kursów w tym dla osób pozostających bez pracy lub wymagających przekwalifikowania.

(akta kontroli str. 85-113)

Cele statutowe Beneficjenta dotacji (tj. Lidera i Partnera) nawiązywały do zadań Funduszu, określonych w art. 43 § 8 pkt 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy¹⁵ i przewidywały realizację zadań będących przedmiotem Umowy dotacji.

(akta kontroli str. 39, 42-56, 88, 106-113, 162-296)

¹¹ Dalej: Stowarzyszenie.

¹² Dalej: Projekt.

¹³ Zgodnie ze Statutem Fundacji przyjętym 4 maja 2021 r. ze zm. z dnia 22 sierpnia 2022 r.

¹⁴ Zgodnie ze Statutem Stowarzyszenia.

¹⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 127 ze zm.

3. W złożonej ofercie¹⁶, w części opisującej doświadczenie podmiotu ubiegającego się o dotację¹⁷, podano m.in., że Lider wyrósł na bazie wieloletnich doświadczeń Centrum [redacted] oraz Stowarzyszenia. Od początku swojego istnienia Fundacja¹⁸ kontynuowała dotychczasowe działania Centrum i je rozwijała, a związek tych działań z przeciwdziałaniem przyczynom przestępczości, zgodnie z wyjaśnieniem Prezes Fundacji realizowany był /.../ poprzez przekazywane treści czy przygotowywanie infrastruktury pod działania opiekuńcze, wychowawcze czy edukacyjne. /.../ Zadania były powiązane z profilaktyką przestępczości, w różnym stopniu na wszystkich trzech poziomach: profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej¹⁹.

(akta kontroli str. 249-279, 333-341, 455, 2339-2394, 2526-2642, 3073-3342)
W ofercie podano, że Stowarzyszenie (Partner) od ponad 20 lat współpracowało z administracją publiczną realizując różne projekty, adresowane szczególnie do dzieci z rodzin dysfunkcyjnych i o niskim statusie materialnym, zaniedbywane wychowawczo, dotknięte uzależnieniami i przestępczością w swoich rodzinach. Mają one na celu wyrównywanie szans edukacyjnych i społecznych dzieci, jak również profilaktykę alternatyw i wpisują się w profilaktykę przestępczości, zarówno /.../ uprzedzającą, jak i objawową. Działania /.../ obejmują też wsparcie całych rodzin. W 2021 r. pod stałą opieką Stowarzyszenia było m.in. 60 dzieci w Świetlicy [redacted] siedem w Domu [redacted]. Jak podano w ofercie, w Stowarzyszeniu realizowano rocznie kilkanaście projektów z różnych źródeł²⁰. W ofercie szczegółowo opisano 14 projektów, w tym m.in.:

a) Zadanie wieloletnie pn. *Organizacja i prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczo-specjalistycznej w obszarze rewitalizacji*²¹. Główne cele tego zadania dotyczyły zapewnienia dziecku opieki i wychowania, dożywiania, pomocy w nauce i nadrobieniu braków szkolnych, warunków do bezpiecznego i kontrolowanego odreagowania stresów i napięć, stałej pracy z rodziną dziecka, zajęć terapeutycznych. Grupę docelową stanowiły m.in.: osoby z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

b) Projekt pn. *W rodzinie moc* realizowany w ramach zadania wieloletniego *Organizowanie i prowadzenie zróżnicowanych form poradnictwa: psychologicznego, psychospołecznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego oraz prowadzenie grup wsparcia*²². Celem tego projektu były m.in.: oddziaływania edukacyjne, korekcyjne i terapeutyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy, integracja grupy rodziców, stworzenie terapeutycznej grupy wsparcia dla rodziców dotkniętych dysfunkcjami, wsparcie kompleksowe rodzin dotkniętych przemocą, podnoszenie kompetencji rodzicielskich, zapewnienie nieodpłatnej indywidualnej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej, prawnej osobom ubogim, społecznie wycofanym.

¹⁶ NR 442d 2576 67af

¹⁷ W realizacji wszelkiego rodzaju zadań związanych z przeciwdziałaniem przyczynom przestępczości oraz w realizacji zadań o charakterze zbliżonym do tych wskazanych w ofercie.

¹⁸ Od czasu utworzenia Fundacji w jej skład weszły m.in.: Centrum [redacted] – wcześniej poradnia terapeutyczna [redacted] działające od 2010 r., Dom [redacted] – placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego, powstały w 2014 r., Szkoła Podstawowa [redacted] – z punktem przedszkolnym, utworzona w 2020 r., Mocni w Duchu (przed 2017 r. Ośrodek [redacted] – który powstał w 1987 r., Centrum [redacted] (przed 2017 r. Szkoła [redacted] – powstałe w 1967 r., Zespół muzyczny Mocni w Duchu (powstały w 1987 r.).

¹⁹ Profilaktyka uniwersalna – działania kierowane są do wszystkich. Tematyka obejmuje powszechne zagrożenia, tj. przemoc, szkodliwe korzystanie z multimedii czy substancji psychoaktywnych; Profilaktyka selektywna – działania kierowane są do grup zwiększonego ryzyka, czyli do osób, które w stopniu wyższym niż przeciętny są narażone na rozwój zaburzeń. Profilaktyka selektywna koncentruje się na zagrożonych grupach młodzieży, osobach, które cechuje wysoka ekspozycja na czynniki ryzyka; Profilaktyka wskazująca – skierowana do grupy, w której rozwinęły się już symptomy zaburzeń, w tym związane z uzależnieniem od substancji psychoaktywnych. Obejmuje ona działania interwencyjne i terapeutyczne, mające na celu zablokowanie pogłębiania się zaburzeń i zachowań destrukcyjnych oraz umożliwienie powrotu do prawidłowego funkcjonowania społecznego (resocjalizacja).

²⁰ Dostępne na stronie www.anielisko.pl.

²¹ Realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przez Miasto Łódź.

²² Projekt dofinansowany z Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, z budżetu Miasta Łodzi.

Powyższe działania były zbliżone do zadań zleconych w ramach Umowy dotacji, które poza realizacją inwestycji budowlanej obejmowały także prowadzenie zajęć profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci zagrożonych marginalizacją oraz na wsparciu terapeutycznym i doradczym.

(akta kontroli str. 198, 201-211, 2231)

Wyjaśniając związek wskazanych w ofercie zadań, realizowanych przed podpisaniem Umowy dotacji, z przeciwdziałaniem przyczynom przestępczości Prezes Fundacji podała, że Partner realizuje zadania, stosując różne formy profilaktyki przestępczości (poprzez rozwijanie zainteresowań, /.../ sport, /.../ warsztaty korekcyjne). Są to zadania publiczne z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym zgodnie z ustawą o pożytku publicznym i wolontariacie /.../. Prezes wyjaśniła ponadto, że zarówno Partner, jak i Lider uzyskali szereg rekomendacji²³ wskazujących różnorodność podejmowanych działań profilaktycznych.

(akta kontroli str. 342-369, 2339-2397)

W wyniku podjętych działań kontrolnych nie stwierdzono przypadków podwójnego finansowania zadań zleconych w ramach Umowy dotacji.

(akta kontroli str. 370-374, 803-806, 1929-1958, 2113-2118)

4. Beneficjent spełniał wymogi do złożenia oferty, określone w § 3 ust. 8 pkt 1 ogłoszenia MS w sprawie przeprowadzenia IX otwartego konkursu ofert na powierzenie zadań ze środków Funduszu w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości²⁴, tj. w statutach Lidera i Partnera określone były cele działalności, które obejmowały swoim zakresem przedmiot konkursu. Prezes i Skarbnik Fundacji oświadczyli, że zarówno w stosunku do Lidera, jak i Partnera nie stwierdzono niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania środków publicznych, a na dzień złożenia oferty w organach obu ww. podmiotów, nie zasiadały osoby, których dotyczyły wyłączenia określone w § 3 ust. 8 ogłoszenia MS.

(akta kontroli str. 33-56, 85-113, 121-158, 294-296, 308, 455)

Funkcję Koordynatora Projektu pełniły dwie osoby: do dnia 31 grudnia 2022 r. pierwsza i od 1 stycznia 2023 r. kolejna osoba. Obie posiadały wieloletnie doświadczenie w zakresie rozliczania i koordynacji projektów finansowanych ze środków publicznych, tj. spełniały wymagania określone w § 6 ust. 1 ogłoszenia MS o konkursie.

(akta kontroli str. 143-157, 375-434)

Na dzień rozpoczęcia realizacji Projektu Beneficjent dysponował potencjałem kadrowym²⁵ posiadającym odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie, tj.:

- w ramach zadania polegającego na organizowaniu oraz prowadzeniu akcji i przedsięwzięć informacyjnych, działaniem polegającym na promocji stylu *Żyj bez lęku* zajmowało się pięć osób zgłoszonych w ofercie²⁶, od lat związanych działalnością Centrum [REDAKTOWANE]. Osoby odpowiadające za treść nadawanych odcinków posiadały wieloletnie doświadczenie m.in. w realizacji warsztatów muzycznych, warsztatów dla dzieci i młodzieży, grafice i redakcji czasopism, ilustrowaniu książek²⁷. Osoba odpowiedzialna za stronę techniczną posiadała doświadczenie m.in. w przygotowaniu nagrań audycji, realizacji transmisji na ogólnodostępnym serwisie internetowym.
- w ramach zadania polegającego na tworzeniu, wzmacnianiu i rozbudowie sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganiu przestępczości, które według oferty i harmonogramu Projektu miało być realizowane od 2024 r.:

²³ m.in. z Urzędu Miasta Łodzi, Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (MOPS) w Łodzi, Regionalnego Centrum Pomocy Społecznej w Łodzi.

²⁴ Dalej: „Ogłoszenie o IX konkursie”.

²⁵ Umowa dotacji nie wprowadzała regulacji zgodnie z którą każda osoba zaangażowana do realizacji zadania może pełnić wyłącznie jedną funkcję w projekcie.

²⁶ W tym jedna (członek Zarządu Fundacji) w ramach wolontariatu.

²⁷ Osoba prowadząca m.in. warsztaty plastyczne.

- wsparcie terapeutyczne²⁸ miało świadczyć Centrum [redacted] (Partner), zapewniając pedagoga, pracownika socjalnego, doradcę zawodowego, asystenta rodziny oraz Fundacja (Lider), zapewniając wsparcie psychologiczne. Zgodnie z Ofertą w Projekcie od strony Lidera przewidziano udział czterech psychoterapeutów, a od strony Partnera ogólnie udział 6-10 *terapeutów specjalizujących się w odmiennych sposobach prowadzenia terapii*, w tym imiennie wskazano jednego pedagoga, pracownika socjalnego i asystenta rodziny. Dodatkowo wskazano, że w trakcie realizacji projektu zatrudniony zostanie doradca zawodowy. Powyższy ogólny opis zasobu kadrowego stanowił naruszenie pkt 6.2 Instrukcji składania ofert w ramach IX otwartego konkursu, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
- do organizacji Centrum [redacted]²⁹ przewidziano jedną osobę, pracownika Lidera – nauczyciela i pedagoga, wcześniej pracownika Centrum [redacted] prowadzącego spotkania, eventy, programy rozwojowe, specjalizującego się w organizacji warsztatów grupowych. Ponadto wskazano, że w 2025 r. planowane jest zatrudnienie w toku przeprowadzonego naboru osoby do pracy z młodymi na pełen etat, nie wskazując z imienia i nazwiska tej osoby, co stanowiło naruszenie pkt 6.2 Instrukcji składania ofert w ramach IX otwartego konkursu i co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.
- zajęcia profilaktyczne i terapeutyczne dla dzieci zagrożonych marginalizacją realizowane były w Świetlicy [redacted] przez wieloletnich pracowników świetlicy, zgłoszonych imiennie w Ofercie – pedagoga, wychowawcę i psychologa;
- w ramach zadania dotyczącego organizacji konferencji, seminariów – do organizacji warsztatów muzycznych i konferencji³⁰ przewidziano sześć osób, zgłoszonych w ofercie, wcześniej działających w strukturach Centrum Mocni w Duchu i posiadających wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu tego rodzaju przedsięwzięć³¹.
- w ramach zadania dotyczącego przebudowy Sali Teatralnej wraz z zapleczem oraz sąsiedniego budynku w Ofercie wskazano, że zadaniem zajmować się będzie kierownik budowy – osoba z odpowiednimi uprawnieniami i doświadczeniem kierowania dużymi budowlami, która dopiero zostanie wytypowana na podstawie rozeznania rynku. Z kolei zadanie dotyczące wyposażenia ww. budynków odbywać się miało w ramach zespołu specjalistów, w skład którego wchodzić mieli niewymienieni imiennie: architekt specjalista ds. wyposażenia wnętrz, elektryk, informatyk, akustyk, kierownik zespołu „Mocni w Duchu”. Działania te miały być realizowane pod nadzorem ówczesnego proboszcza parafii i jednocześnie Skarbnika Zarządu Fundacji³², który na początku realizacji zadania, z dniem 25 września 2022 r. został oddelegowany do Szczecina, a Fundacja w to miejsce nie wyznaczyła innej osoby mającej odpowiadać za nadzór nad realizacją zadania. Powyższy opis zasobu kadrowego stanowił naruszenie pkt 6.2 Instrukcji składania

²⁸ Realizacja działania nie rozpoczęła się, co szerzej opisano w punkcie 22 niniejszego wystąpienia.

²⁹ Patrz przypis powyżej.

³⁰ Patrz przypis powyżej.

³¹ Poza jedną osobą, której zadaniem było wsparcie techniczne.

³² Doświadczenie ówczesnego Skarbnika obejmowało remonty wykonane pod adresem siedziby Fundacji tj. ul. Sienkiewicza 60 w Łodzi, w tym: remont elewacji świetlicy i księgarni (lata 2009-2010), remont przedwojennych szalek pod poradnię psychoterapii (lata 2010-2011), przebudowa i rozbudowa garaży i magazynów (lata 2010-2012), rozbudowa i przebudowa parkingów (lata 2011-2014), remont elewacji domu sióstr i pomieszczeń Mocnych w Duchu (lata 2012-2015), generalny remont, przebudowa i rozbudowa domu zakonnic (lata 2012-2016), rozbudowa poradni terapeutycznej (2013-2015), generalny remont wnętrza kościoła (2013-2018), renowacja zabytkowych witraży w kościele (2018-2022), przebudowa budynku szkoły (ul. Żeromskiego 26 w Łodzi) lata 2020-2022.

ofert w ramach IX otwartego konkursu, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W toku realizacji zadania Fundacja podpisała dwie odpłatne umowy współpracy na: pełnienie funkcji inspektora nadzoru budowlanego przy inwestycji pn. „Wielofunkcyjny Ośrodek Szkoleniowy „Żyj bez Lęku”, cz. I Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa Sali Teatralnej wraz z zapleczem w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 60”³³ oraz na współpracę pomiędzy Fundacją a Inspektorem w sprawie wykonania obowiązków inspektora nadzoru do spraw instalacji elektrycznej w trakcie realizacji ww. inwestycji³⁴ - obie finansowane ze środków własnych. Ponadto zawarła jedną umowę o wykonywanie świadczeń wolontarystycznych³⁵ w przedmiocie konsultacji w zakresie procedur budowlanych w trakcie realizacji ww. inwestycji.

(akta kontroli str. 220-226, 435-454, 1925-1928, 2131-2133, 3793-3800)

Siedziba Beneficjenta (w tym Biuro Projektu) mieściła się w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 60. Dokumentacja związana z realizacją zadań w ramach Projektu była dostępna w Biurze Projektu, co odpowiadało wymogom określonym w § 9 ust. 10 Umowy dotacji.

(akta kontroli str. 9-14, 175, 220)

Fundacja, na podstawie umowy użyczenia z dnia 2 lutego 2022 r., dysponowała trzema budynkami na ww. terenie, przekazanymi przez Towarzystwo [REDAKTOWANE] do bezpłatnego używania na czas określony do dnia 31 grudnia 2060 r. W umowie zastrzeżono 10 letni okres wypowiedzenia. Strony umowy uzgodniły, że wszystkie koszty użytkowania obiektu wynikłe z prowadzonej działalności ponosi biorący w użyczenie, w tym m.in. opłatę za media, remonty, rozbudowy, przebudowy i nadbudowy budynków. Według oświadczenia użyczającego z dnia 25 maja 2022 r. oraz aneksu do umowy partnerskiej z dnia 26 kwietnia 2022 r. nakłady na ww. nieruchomości, zrealizowane w drodze wykonania przedmiotowego Projektu, stanowią własność Fundacji, za wyjątkiem części składowych nieruchomości trwale związanych z gruntem lub budynkami. W przypadku wypowiedzenia przez [REDAKTOWANE] ww. umowy z dnia 2 lutego 2022 r. przed upływem terminu, na jaki została zawarta, użyczający zobowiązuje się do zwrotu na rzecz Fundacji wartości nakładów³⁶ poniesionych na tę nieruchomość zrealizowanych w drodze wykonania Projektu.

Jak zeznał Skarbnik Fundacji powyższa umowa użyczenia była efektem konsultacji prowadzonych przed ogłoszeniem IX konkursu ofert, pomiędzy Skarbnikiem Fundacji a przedstawicielem Ministerstwa Sprawiedliwości, który zasugerował konieczność przedłużenia terminu jej obowiązywania celem lepszego zabezpieczenia interesów Fundacji.

Partner, na podstawie umowy z dnia 1 października 2005 r., dysponował na terenie siedziby Beneficjenta pomieszczeniami przeznaczonymi na działalność Świetlicy [REDAKTOWANE] otrzymanymi do bezpłatnego używania na czas nieoznaczony od Towarzystwa [REDAKTOWANE]. Okres wypowiedzenia umowy wynosił trzy miesiące.

NIK wskazuje, że inwestycja budowlana finansowana ze środków FS w kwocie przekraczającej 7 000,00 tys. zł realizowana była na obiektach budowlanych, których właścicielem nie była Fundacja Mocni w Duchu w Łodzi, a która korzystała z nich tylko w ramach użyczenia. Zdaniem NIK powyższa umowa, jak i określone przez strony zasady wyceny wartości nakładów obowiązujące w przypadku jej wypowiedzenia, nie zapewniają trwałego charakteru projektu. Jednocześnie skutkują zwiększeniem

³³ Umowa zawarta na okres od 1 września 2022 r. do 20 grudnia 2023 r. za kwotę 6 tys. zł brutto.

³⁴ Umowa zawarta na okres od 1 września 2022 r. do 20 grudnia 2023 r. za kwotę 5 tys. zł brutto.

³⁵ Umowa zawarta na okres od 1 września 2022 r. do 20 grudnia 2023 r.

³⁶ Zastrzeżono dokonanie wyceny nakładów przez biegłego.

majątku podmiotu faktycznie niezaangażowanego w realizację zadania finansowanego z Funduszu Sprawiedliwości.

(akta kontroli str. 69-84, 226, 3830-3839)

Zgodnie z ofertą, przystępując do realizacji Projektu Beneficjent dysponował następującym zasobem rzeczowym i lokalowym (w ww. budynkach): sześcioma pokojami do pracy terapeutycznej, studiem do realizacji nagrań i programu internetowego, trzema pomieszczeniami biurowymi, czterema salami do spotkań lub warsztatów³⁷, pomieszczeniami przeznaczonymi do pracy z dziećmi i młodzieżą³⁸, w pełni wyposażonymi w pomoce do zajęć, meble, zabawki – w ofercie wskazano, że w pomieszczeniach tych możliwe jest prowadzenie zajęć równocześnie w trzech grupach wiekowych, a wszystkie sprzęty mogą być wykorzystywane w realizacji Projektu zarówno do zajęć profilaktycznych dla dzieci zagrożonych marginalizacją, jak i do integracji młodych w Centrum [redacted], czy podczas warsztatów muzycznych.

Zgodnie z ofertą, zasobem zaangażowanym do realizacji Projektu był także sprzęt Zespołu Mocni w Duchu (w tym instrumenty muzyczne, sprzęt nagłaśniający, oświetlenie, mikrofony, słuchawki, elementy do budowy sceny), rzutnik multimedialny, ekran przenośny, komputery.

(akta kontroli str. 226-227)

5. Informację o ogłoszeniu Programu Przeciwdziałania Przyczynom Przystępczości na lata 2019-2025³⁹, a także o ogłoszonym przez MS konkursie Fundacja pozyskała ze strony internetowej MS – o Programie na początku 2021 r. i o konkursie w kwietniu 2022 r.

Prezes Fundacji wyjaśniła, że konkursy MS były ogłaszane bardzo nieregularnie. Po zapoznaniu się z Programem MS, celem ustalenia daty konkursu telefonowano do MS. Ponieważ brak było możliwości skontaktowania się w ten sposób z osobą posiadającą informację o konkursie, udano się z wizytą do MS⁴⁰, gdzie rozmawiano z ówczesnym Dyrektorem Departamentu Funduszu. W rozmowie tej nie udało się ustalić daty konkursu. Informacja w tym zakresie nie znalazła się także w newsletterze dla organizacji pozarządowych, obejmującym tego rodzaju konkursy z całej Polski. Złożenie oferty przez Fundację poprzedzone było szeregiem nieformalnych spotkań z przedstawicielami kierownictwem Departamentu Funduszu Sprawiedliwości oraz samego Ministerstwa.

Skarbnik Fundacji zeznał, że przed oficjalnym ogłoszeniem ww. konkursu kilkakrotnie od 2020 r. przyjeżdżał do Ministerstwa Sprawiedliwości celem omówienia z ówczesnymi ministrami działalności Fundacji oraz jej potrzeb i możliwości uzyskania wsparcia finansowego na ich realizację, w tym także pozyskania informacji o planowanych konkursach. Na spotkaniach tych wskazywał, m.in., że Fundacja potrzebuje wsparcia na przygotowanie budynków, w których prowadzi swoją działalność, z uwagi na fakt, iż nie spełniają one wymogów sanepidu, dostępności dla osób niepełnosprawnych i przeciwpożarowych. Podczas jednego z takich spotkań, Prezes Fundacji przedstawiła zakres merytorycznej działalności Fundacji, a na jednym z kolejnych, zorganizowanym na początku 2022 r. Skarbnik Fundacji, na polecenie Ministra, przekazał konspekt przygotowany przez Prezesa Fundacji, obejmujący propozycję dofinansowania realizacji zadania. Ponadto podczas ww. spotkań przedstawiciele Fundacji konsultowali możliwości startu w konkursie Fundacji wraz z partnerem w ramach konsorcjum, z uwagi na fakt, że samodzielnie Fundacja nie dysponowała wystarczającym doświadczeniem, a przedstawiciel MS zaproponował korektę umowy użyczenia nieruchomości mających być przedmiotem

³⁷ W zasobach Beneficjenta był także budynek szkolny, w innej lokalizacji, w którym znajdowały się sale lekcyjne, sala gimnastyczna i sala studyjna do nagrań.

³⁸ Pomieszczenie Światła [redacted]

³⁹ Program z dnia 9 stycznia 2019 r. ze zm., dalej także: Program MS.

⁴⁰ Na przełomie roku 2021/2022.

dofinansowania, celem *lepszego zabezpieczenia interesów Fundacji*. Ponadto jak zeznała Prezes Fundacji przedstawiciel MS przekazał jej uwagi dotyczące prawidłowego przygotowania oferty.

(akta kontroli str. 577-590, 3805-3813, 3820-3829)

Oferta na powierzenie realizacji zadania została złożona przez Fundację w systemie AFS⁴¹ w dniu 13 maja 2022 r. i w wersji papierowej w dniu 18 maja 2022 r., tj. w terminie określonym w § 9 ust. 1 i 4 ogłoszenia MS o konkursie⁴².

(akta kontroli str. 143-157, 563-576, 601)

Dysponent Funduszu⁴³ trzykrotnie wezwał Fundację do uzupełnienia braków formalnych oferty oraz złożenia dodatkowych wyjaśnień⁴⁴, tj. do:

- dostarczenia statutu Stowarzyszenia, na którym widnieje data jego podpisania oraz kopii wniosku do KRS o zgłoszeniu zmian w statucie Fundacji;
- złożenia brakującego oświadczenia członków grupy partnerskiej (załącznika nr 6);
- złożenia wyjaśnienia jakie koszty i przez jaki podmiot w ramach grupy partnerskiej będą ponoszone i korekty kosztorysu;
- określenia trwałości realizowanych zadań⁴⁵ oraz wskazania wartości bazowej na poziomie 0 w opisie jednego z zadań.

(akta kontroli str. 578, 593-619)

W dwóch przypadkach dokumentacja i wyjaśnienia zostały uzupełnione w terminie wskazanym przez Dysponenta. W ostatnim przypadku⁴⁶ Prezes oświadczyła, że nie jest w posiadaniu dokumentów potwierdzających doręczenie do MS odpowiedzi i możliwe, że przesyłka była zawieszona lub wysłana kurierem.

(akta kontroli str. 563-576, 593-612, 621-626)

Zgodnie z ofertą⁴⁷ Fundacja ubiegała się o dotację w kwocie 16 000 tys. zł, z tego o 4 000 tys. zł na 2022 r., 5 000 tys. zł na 2023 r. oraz po 3 500 tys. zł na 2024 r. i na 2025 r.

(akta kontroli str. 198-296, 1922-1928)

Informację o przyznaniu dotacji ze środków Funduszu Fundacja uzyskała mailowo w dniu 26 lipca 2022 r. oraz listem poleconym⁴⁸. W wyniku oceny merytorycznej oferty Fundacja uzyskała 177 punktów na 208 możliwych. Zgodnie z treścią pisma Dyrektora Departamentu Funduszu Sprawiedliwości MS Dysponent podjął decyzję o przyznaniu Fundacji dotacji celowej w kwocie 16 000 tys. zł, z przeznaczeniem na realizację zadań określonych w ofercie pn. *Żyj bez lęku*.

(akta kontroli str. 577-579, 604-612)

W toku realizacji zadania, na podstawie formularzy zgłoszenia zmian, o których mowa w § 17 Umowy dotacji, Fundacja skorygowała ww. ofertę w zakresie zgłoszenia nowego Koordynatora Projektu (9 stycznia 2022 r.) oraz przesunięć kosztów zaplanowanych na 2023 r. pomiędzy poszczególnymi zadaniami (18 i 27 grudnia 2023 r.). Przesunięcia polegały na zwiększeniu kosztów organizowania i przeprowadzania akcji i przedsięwzięć informacyjnych o 10 tys. zł (10%⁴⁹) oraz kosztów finansowania robót budowlanych o 22,6 tys. zł (0,6%), przy równoczesnym zmniejszeniu kosztów administracyjnych o 32,6 tys. zł (3,3%). Według formularzy, uzasadnieniem zwiększeń kosztów w zadaniach merytorycznych była inflacja, wzrost płacy minimalnej oraz cen materiałów budowlanych i robocizny na rynku.

⁴¹ Aplikacja Funduszu Sprawiedliwości.

⁴² Termin składania ofert w systemie AFS wygasł 16 maja 2022 r. Wersję papierową oferty należało złożyć w Ministerstwie do 23 maja 2022 r.

⁴³ Dalej: *Dysponent*.

⁴⁴ Pismami z: 27 maja, 21 czerwca i 26 lipca 2022 r.

⁴⁵ W piśmie Ministerstwa z dnia 21 czerwca 2022 r. wskazano, że zgodnie z ogłoszeniem konkursowym trwałość realizowanych zadań dla finansowania robót budowlanych powinna wynosić trzy lata.

⁴⁶ Dot. odpowiedzi na pismo z 21 czerwca 2022 r.

⁴⁷ Dokument o sumie kontrolnej 442d-2576-67af.

⁴⁸ Listem poleconym priorytetowym, nadanym w placówce pocztowej w Warszawie dnia 27 lipca 2022 r.

⁴⁹ W stosunku do początkowej kwoty.

Zmiany kosztów szerzej opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 180-181, 652-702, 810-814, 2911-2938)

6-8. W § 3 Umowy Fundacja zobowiązała się do wykorzystania dotacji (16 mln zł) na działania określone w ofercie⁵⁰, zmierzające do realizacji celu głównego Projektu, którym było *przeciwdziałanie przyczynom przestępczości poprzez wprowadzanie stylu działań /.../ „Żyj bez lęku”, na który składa się szereg działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, takich jak: warsztaty terapeutyczne, systematyczne działania aktywizujące, warsztaty muzyczne, program nadawany przez Internet, jak również działań skierowanych do osób dorosłych, w postaci wsparcia terapeutycznego i doradczego, programu nadawanego przez Internet oraz konferencji w ramach utworzonego w projekcie Wielofunkcyjnego Ośrodka Szkoleniowego.*

Realizacji celu głównego miały służyć następujące cele szczegółowe:

1. Przygotowanie w latach 2022-2025 infrastruktury do realizacji działań profilaktycznych poprzez rozbudowę, nadbudowę i przebudowę sali teatralnej wraz z zapleczem i rozbudowę sąsiedniego budynku, oraz wyposażenie obu obiektów;
2. Popularyzacja w latach 2023-2025 stylu *Żyj bez lęku* poprzez realizację dwóch stałych programów dziennie dla 100 tys. odbiorców;
3. Przeciwdziałanie przestępczości poprzez zapewnienie w latach 2024-2025 wsparcia terapeutycznego psychoterapeuty lub doradczego pedagoga, pracownika socjalnego, doradcy zawodowego, czy asystenta rodziny (1670 godzin);
4. Profilaktyka przestępczości poprzez realizację w latach 2024-2025 systematycznych działań aktywizujących młodych ludzi (100 osób) oraz zapewnienie miejsca pobytu dziennego⁵¹;
5. Profilaktyka przestępczości nieletnich wśród dzieci, które zagrożone są pieczą zastępczą lub demoralizacją poprzez prowadzenie w latach 2024-2025 stałych zajęć dla 50 dzieci przez cały rok;
6. Kształtowanie postaw obywatelskich, pobudzanie kreatywności i radości tworzenia, integracja, poprzez przeprowadzanie w latach 2024-2025 czterech warsztatów muzycznych dla 600 dzieci i młodzieży z całego kraju;
7. Promowanie wartości budujących człowieka, trwałość rodziny, budowanie relacji i jedność w rodzinie poprzez zorganizowanie w 2025 r. jednej dwudniowej konferencji dla 2 tys. odbiorców.

Zakładanymi rezultatami projektu była:

1. Liczba osób, które korzystając z oferowanych przekazów, uzyskają na tyle satysfakcjonujący poziom zadowolenia by powracać lub w sposób widoczny wyrażać zadowolenie – wartość docelowa 75 000 osób⁵² tj. 50% odbiorców, spośród 150 000 osób;
2. Liczba osób, która skorzysta z warsztatów muzycznych, i która przez te warsztaty zostanie zachęcona do czynienia dobra – wartość docelowa 480⁵³ tj. 80% uczestników spośród 600 osób;
3. Liczba osób, które poprzez uczestnictwo w konferencji zadeklaruje, że przekazywane treści pozytywnie oddziałują i pomagają w codziennym funkcjonowaniu – wartość docelowa 1 500 osób⁵⁴, tj. 75% uczestników spośród 2000 osób;

⁵⁰ Oferta ze zmianami.

⁵¹ Czynnego pięć godzin dziennie, gdzie młodzi ludzie będą mogli wspólnie organizować działania, uczyć się służby bliźnim, podejmować wolontariat.

⁵² Monitorowanie miało być dokonywane za pomocą statystyki kanału, liczników oglądalności, polubień, dokumentacji prac konkursowych wykonywanych przez dzieci.

⁵³ Monitorowanie miało być dokonywane na podstawie list obecności i ankiet.

⁵⁴ Monitorowanie za pomocą list obecności, ankiet i innych form przekazu np. internetowego.

4. Liczba dzieci, młodzieży i ich rodzin ze środowisk zagrożonych niedostosowaniem społecznym, które skorzystają z zajęć i nie wejdą w konflikt z prawem i będą realizowały obowiązek szkolny – wartość docelowa 54 osoby⁵⁵ tj. 90% z 60 planowanych uczestników;
5. Liczba młodzieży, która w Centrum [REDAKTOWANE] znajdzie swoje miejsce i dla której uczestnictwo we wspólnocie przyczyni się do podejmowania dobrych wyborów życiowych (kontynuacja nauki, rozwój zainteresowań, małżeństwo) – wartość docelowa 150 osób⁵⁶ tj. 75% z 200 planowanych uczestników;
6. Liczba osób, które zadeklarują, że udzielone im wsparcie terapeutyczne lub doradcze wpłynęło pozytywnie na ich życie – wartość docelowa 75 osób⁵⁷, tj. 50% z planowanych 150 uczestników.

Z kolei produktami zadania finansowanego z Funduszu była liczba:

1. nowoutworzonych wielofunkcyjnych ośrodków szkoleniowych – jeden;
2. zrealizowanych warsztatów muzycznych - cztery;
3. zrealizowanych konferencji dwudniowych – jeden;
4. zrealizowanych wyjazdowych warsztatów – jeden;

Sposób określania celu głównego, celów szczegółowych oraz produktów zadania nie był zgodny z koncepcją SMART, określoną w Instrukcji składania ofert w ramach IX otwartego konkursu, gdzie wskazano, że cel główny (i cele szczegółowe projektu) powinien być sprecyzowany, mierzalny, osiągalny, istotny i określony w czasie, a produktami zadania powinny być wszystkie policzalne dobra i usługi, które powstaną w ramach projektu, w tym m.in. liczba szkoleń, konsultacji, liczba beneficjentów która przeszła przez szkolenie. Zagadnienie to opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 162-296, 2911-2957)

W ofercie Fundacja wskazała, że promocja projektu *Żyj bez lęku* opierać się będzie na przekazie graficznym, informacyjnym, oraz multimedialnym. Zadania te polegać miały m.in. na: [1] umieszczaniu wizualnych oznaczeń dotyczących realizowanego projektu i informacji na temat FS i finansowania działań, [2] zamieszczaniu informacji o projekcie na wszystkich przekazach, programach, transmisjach na żywo; [3] przygotowaniu spotów reklamowych; [4] wykorzystaniu do promocji strony internetowej i profili społecznościowych Fundacji i Partnera; [5] bezpośredniego informowania uczestników.

Jak ustalono w toku kontroli promocja projektu polegała na zamieszczeniu m.in. trzech tablic informujących o źródle finansowania projektu na budynku Fundacji, według wzoru wymaganego umową dotacji; umieszczaniu na zakończeniu publikowanych w Internecie filmów plansz informujących o finansowaniu materiału ze środków FS; przygotowaniu w marcu 2024 r. (w trakcie realizacji zadania) spotu reklamującego⁵⁸ projekt; udostępnianiu bieżącej informacji o projekcie na stronie Internetowej Fundacji; zamieszczaniu na portalach społecznościowych Fundacji plansz informujących o finansowaniu realizowanych zadań ze środków Funduszu. Ponadto, zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji informacje o projekcie bezpośrednio przekazywano rodzicom podopiecznych Świetlicy [REDAKTOWANE] związku z rekrutacją dzieci do zajęć profilaktycznych realizowanych w ramach projektu. Partner na prowadzonej stronie internetowej jak i na swoim profilu na serwisach społecznościowych nie zamieszczał informacji o projekcie z uwagi na brak finansowania realizowanych przez niego działań ze strony Funduszu. Prezes wyjaśniła także, że (...) w zasadzie reklama w trakcie transmisji planowana była w dalszej fazie projektu, podczas transmisji wydarzeń finansowanych z projektu (...)

⁵⁵ Monitorowanie za pomocą wywiadu z rodzicami, weryfikacji obowiązku szkolnego, pozyskiwania informacji ze szkół minimum raz na pół roku.

⁵⁶ Monitorowanie za pomocą ankiet przeprowadzanych raz na pół roku.

⁵⁷ Monitorowanie za pomocą dokumentacji dotyczącej udzielanego wsparcia i ankiet.

⁵⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=LDSju1cJ5IA>

niemniej jednak były ogłoszenia na mszach dla dzieci, a te były transmitowane. (...) Innym działem informacyjnym skierowanym bezpośrednio do beneficjentów nie prowadziliśmy z uwagi na wstrzymanie środków i zawieszenie działań w projekcie.

(akta kontroli str. oferta, 2911-2957)

Zgodnie z Ofertą i umową dotacji Fundacja zobowiązała się do realizacji niżej opisanych zadań:

1) Organizowanie oraz przeprowadzanie akcji i przedsięwzięć informacyjnych - Promocję stylu *Żyj bez lęku* – 454,8 tys. zł w latach 2023-2025⁵⁹, które to zadanie polegać miało na realizacji dwóch stałych programów dziennie docierających do 150 tys. odbiorców, w tym jeden stały, cykliczny program dla dzieci i jeden dla dorosłych. Jak wyjaśniła Prezes Fundacji celem ww. projektu było *.../ stworzenie ośrodka, który będzie prowadził przez długie lata szerokie działania w zakresie przeciwdziałania przestępczości. .../ Środkiem do przeciwdziałania przestępczości jest stosowanie różnokierunkowych działań, które będą powodować, że człowiek nie będzie wchodził na drogę przestępstwa. .../ Z założenia zadanie .../ miało wymiar profilaktyki uniwersalnej, gdyż było ogólnodostępne dla odbiorców, których nie jesteśmy w stanie zweryfikować, zatem nie możemy zakładać, że potencjalnie wymagają działań na wyższym poziomie prewencji .../.*

Zakładano, że w wyniku realizacji zadania 75,0 tys. osób będzie powracać do oglądania programu lub subskrybować kanał, ewentualnie wyrazi zadowolenie przez widoczny znak (polubienie, komentarz), przyśle zdjęcia lub prace konkursowe.

Zgodnie z dokumentacją źródłową i zestawieniem statystyk oglądalności emitowanych programów prowadzonym przez Fundację w pierwszym roku realizacji działania wartość osiągniętego wskaźnika wyniosła 49,8 tys. osób, co stanowiło 66,4% wartości zakładanej do osiągnięcia do końca 2025 r. Jednocześnie w sprawozdaniu za II półrocze 2023 r. wykazano, iż wskaźnik ten osiągnął wartość 49,0 tys. osób. Jak wyjaśniła Prezes Fundacji wskaźniki oglądalności były zaokrąglane co do zasady zawsze w dół, aby uniknąć przeszacowań, a dane przedstawione w sprawozdaniu są wynikiem działania matematycznego generatora sprawozdawczego, a nie wskazanym przez piszącego sprawozdanie wynikiem zgodnym z danymi źródłowymi.

(akta kontroli str. 162-296, 711-750, 1121, 2119-2125, 3396-3425)

W 2023 r. na zadanie to wydatkowano w ramach dotacji 110,0 tys. zł, tj. 100% środków zaplanowanych w ofercie⁶⁰, w kosztorysie zadania, głównie na wynagrodzenia czterech osób tworzących i realizujących programy, zgłoszonych do merytorycznej realizacji zadania⁶¹.

(akta kontroli str. 220, 221, 644-702, 784-785, 1681-1733, 1925-1928)

W 2023 r. w ramach promocji stylu *Żyj bez lęku* wyemitowano 597 odcinków⁶² finansowanych z FS, z tego 349 dla dorosłych i 248 dla dzieci, m.in. pt.: *Nie wolno niszczyć, Żyj w sposób święty, Śmieszne przekąski, Okazja do grzechu, Wybór, Czy każdy może być dobry, Szacunek, Bądź wsparciem, Jak przestać się bać, Okruchy dobra, Zgoda, Nie krzywdź, Droga miłości, Królestwo pokoju, Wpatrzeni w dobro, Nie zabijaj i Nie kradnij*. Wyemitowano także odcinki pn.: *Imię Twojego biskupa, Modlitwa za księży, Modlitwa za księdza, Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno, Pamiętaj abyś dzień święty święcił, Środa popielcowa*.

(akta kontroli str. 703-750, 784-875, 2126, 3396-3404)

Wyjaśniając związek pomiędzy tematyką powyższych programów/odcinków a przeciwdziałaniem przyczynom przestępczości Prezes Fundacji wyjaśniła m.in., że *celem działania Mocnych w Duchu jest proponowanie .../ treści, które przyczyniają*

⁵⁹ 110,0 tys. zł w 2023 r., 164,4 tys. zł w 2024 r. i 180,4 tys. zł w 2025 r.

⁶⁰ Oferta z dnia 27 grudnia 2023 r., oznaczona sumą kontrolną 922a-8e65-77dd.

⁶¹ Płatą osoba nie pobierała wynagrodzenia (wolontariusz).

⁶² Programy nadawano na dwóch kanałach Internetowych: *Mocni w Duchu* i *Mocni w Duchu Dzieciom* (co najmniej pięć razy w tygodniu).

się do wyrabiania postawy troski o człowieka i podporządkowywania się panującym zasadom. /.../ Nasza droga przekazu jest poprzez treści religijne, zgodnie z poszanowaniem prawa do wolności religijnej /.../ „Środa Popielcowa” /.../ przypomina /.../ o tym, że każdy ma swoje słabości i że słabości nie przekreślają człowieka, a modlitwa jest sposobem na przezwyciężenie słabości. /.../ „Imię twojego biskupa”. Odcinek jest elementem nauczania o tym jak ważne są zasady i autorytety. O słuchaniu mądrego przywódcy. /.../ O stosowaniu się do zasad mowa jest w publikacjach /.../ „Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno” /.../ „Pamiętaj abyś dzień święty święcił” /.../ odcinki poprzez rówieśników mówią młodym o wartościach o przywiązaniu do zasad, /.../ na przykładzie zasad chrześcijańskich. Odcinki te są fragmentem szerszego cyklu „11 przykazań” /.../ Treści „Nie zabijaj”, „Nie kradnij” są krótkim i jasnym przekazem przeciwdziałającym przestępczości. W cyklu tym były też treści „nie oszukuj”, „Bądź uczciwy”, „Kochaj” /.../ „Modlitwa za księdza” i „Modlitwy za księży” /.../ mówi o fałszywych autorytetach, na przykładzie duchowieństwa. /.../.

Odnosząc się do ww. wyjaśnień NIK wskazuje, że sama edukacja religijna i promowanie treści światopoglądowych nie zapewnia bezpośredniego i jednoznacznego związku realizowanych działań i ich tematyki z przeciwdziałaniem przestępczości.

(akta kontroli str. 2145-2185)

W sprawozdaniach półrocznych z realizacji zadania za I i II półrocze 2023 r. podano m.in., że na kanale Mocni w Duchu co najmniej pięć razy w tygodniu rano emitowano program Zoom, skierowany do osób dorosłych – krótkie audycje oparte na komentarzu do treści Ewangelii, mające na celu umacnianie człowieka, dając mu pozytywne spojrzenie i energię na nadchodzący dzień. Realizowano także cykl dla młodzieży – 11 przykazań, przybliżający podstawowe prawdy moralne. Treści dla młodych były wzbogacane m.in. o pieśni Zespołu Mocni w Duchu. Zabiegi te miały na celu dotarcie do jak największej liczby młodych, którzy żyją w Internecie i odnajdują niekoniecznie budujące ich treści. Na kanale skierowanym do dzieci emitowano *Przepiękne Królestwo* i program *Moja Biblia* – trzy razy w tygodniu, oraz praktyczne krótkie lekcje (np. jak zrobić ciasto). Treści programów zawierały dużo ćwiczeń plastycznych, tak, aby dziecko przyswajało dobre treści i jednocześnie się bawiło. Twórcy programu w oparciu o analizę oglądalności modyfikowali programy na potrzeby widzów.

Na pytanie NIK dotyczące wskazania na czym polegała ww. modyfikacja i czy oraz w jaki sposób przekładała się na przeciwdziałanie przyczynom przestępczości Prezes Fundacji wyjaśniła, że /.../ Statystyka oglądalności pokazała nam w krótkim czasie (już w styczniu 2023), że odbiorcami są głównie osoby dorosłe, nie młodzież. Dotrzeć do młodych to było wyzwanie, które /.../ należało podjąć od razu. /.../ Dlatego zrodziła się inicjatywa „11 Przykazań – aby trafić do młodych /.../ Poza modyfikacją sposobu dostarcia do młodzieży, na bieżąco modyfikowano programy dla dzieci. /.../ Programy dla dzieci angażowały i pobudzały kreatywność, wprowadzały w świat wartości pozytywnych. Dzieci są za małe na popełnianie przestępstw, ale należy zadbać o ich rozwój i wychowanie, gdyż zaniedbanie tego może przełożyć się na problemy w starszym wieku, w tym związane z przestępczością /.../.

Pomimo, że w sprawozdaniach prezentowano ogólnie ww. cykle jako finansowane ze środków dotacji, w toku kontroli ustalono, że 11 filmów cyklu 11 Przykazań, 20 odcinków z serii ZOOM, sześć z serii *Przepiękne Królestwo* oraz dwa z serii *Moja Biblia*, a także dwa odcinki specjalne dla dzieci nie były finansowane z FS.

Jak wyjaśniła Prezes Fundacji *Nie zamierzaliśmy nigdy całej działalności medialnej finansować z projektu „Żyj bez lęku” wręcz przeciwnie, wykorzystać nasze utwory i naszą wypracowaną przez lata pozycję, oglądalność i doświadczenie w mediach do realizacji kompleksowych działań w zakresie profilaktyki przestępczości*

JP DS

i popularyzacji stylu „Żyj bez lęku”. Powodami zamieszczania na platformie youtube filmów niefinansowanych z Funduszu Sprawiedliwości było: [1] konieczność losowo włączania reklam /.../ celem poprawy algorytmu oglądalności /.../, [2] czas montażu zbyt długi i jednocześnie zbyt krótki czas do publikacji, uniemożliwiający wysyłanie filmów do akceptacji, [3] przygotowanie odcinka przez innego pracownika (osobę niezgłoszoną do projektu) lub zaangażowanie poza projektem twórców odcinka⁶³, [4] w późniejszym etapie rozwoju cyklu „11 przykazań” – treści, które obejmowały tematykę szerszą niż samo przeciwdziałanie przestępczości (treści typowo religijne), [5] zwykłe ludzkie przeoczenie.

NIK wskazuje, że sposób prezentacji informacji w Ofercie jak i w sprawozdaniach z założenia wiąże poszczególne, realizowane przez Fundację audycje i cykle z dotacją z Funduszu Sprawiedliwości. Brak precyzyjnych opisów w ww. dokumentach jak i zbiorcza publikacja filmów na wspólnych kanałach na platformach internetowych może wprowadzać w błąd ich odbiorcę czy też Dysponenta co do skali działań Fundacji finansowanych ze środków z Funduszu Sprawiedliwości.

Jednocześnie Prezes Fundacji wyjaśniła, odnosząc się do kosztu poszczególnych filmów finansowanych ze środków Funduszu, że /.../ trudno jednoznacznie wyodrębnić te koszty /.../ nie wyodrębnialiśmy konkretnie kosztów dla każdego filmu /.../ w skład kosztów /.../ wchodziły wynagrodzenia osób realizujących zadanie. Nagrania dokonywano na sprzęcie Fundacji w pomieszczeniach Fundacji, w związku z tym nie generowano dodatkowych kosztów. /.../ Koszt filmów zrealizowanych z Funduszu w roku 2023 wyniosły 110 018,82 zł brutto. Na ten koszt składały się przede wszystkim wynagrodzenia pracowników /.../ realizujących nagrania (107 282,28 zł) /.../ koszty mikrofonu 1 189 zł oraz materiałów plastycznych 1 547.54 zł. Nie prowadzono szczegółowego wyodrębnienia kosztów filmów wg rodzaju cyklu /.../ filmy z różnych cykli (lub ich fragmenty) były często nagrywane podczas tych samych sesji zdjęciowych i następnie montowane. Koszty filmów zrealizowanych poza Funduszem były pokryte ze środków własnych.

(akta kontroli str. 1026-1116, 2522-2524, 2911-2938, 3343-3395)

W 2024 r. programy promujące styl *Żyj bez lęku* realizowano do 17 marca. Do tego czasu opublikowano 113 odcinków (65 dla dorosłych i 48 dla dzieci), wydając na ten cel⁶⁴ ze środków własnych Fundacji 27,8 tys. zł (w związku z wstrzymaniem wypłaty dotacji).

(akta kontroli str. 705-710, 755-756, 2126, 2196-2230)

Poszczególne odcinki były prowadzone i realizowane przez pięć osób, w tym czterech pracowników Fundacji, oddelegowanych do Projektu w ramach wykonywania obowiązków ze stosunku pracy. W odniesieniu do tych osób Fundacja, na podstawie § 12 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁶⁵, nabyła autorskie prawa majątkowe, o których mowa w § 5 ust. 1 i 2 Umowy. Od piątej osoby, która była współprowadzącym 245 odcinków w 2023 r.⁶⁶, Fundacja wbrew postanowieniom § 5 pkt 1 umowy dotacji nie nabyła skutecznie autorskich praw majątkowych, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Odcinki zrealizowane w 2023 r. zostały przekazane do MS na nośnikach danych w dniu 15 stycznia 2024 r., tj. w terminie określonym w § 5 ust. 3 Umowy dotacji. Termin wydania Dysponentowi utworów - odcinków opublikowanych w 2024 r. przypada na dzień 15 stycznia 2025 r.

(akta kontroli str. 169-170, 788-802, 807, 1099-1138, 2126)

⁶³ Żadna z osób oddelegowanych do projektu nie była w pełni etatu finansowana ze środków Funduszu, zatem w ramach umowy o prace realizowała inne zadania finansowane ze środków własnych Fundacji.

⁶⁴ Na wynagrodzenia dla czterech osób prowadzących programy dla dzieci i dorosłych za styczeń i luty 2024 r.

⁶⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 2509

⁶⁶ A także 44 odcinków w 2024 r.

Według stanu na 15 lipca 2024 r. odcinki opublikowane w ramach Projektu były dostępne na kanałach w serwisie internetowym Mocni w Duchu i Mocni w Duchu Dzieciom.⁶⁷

(akta kontroli str. 494, 2231)

2) Tworzenie, wzmacnianie i rozbudowa sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganie przestępczości – 551,2 tys. zł w latach 2024-2025⁶⁸, które to zadanie miało obejmować:

a) Wsparcie terapeutyczne i doradcze realizowane przez Centrum [REDAKTOWANE]

Celem zadania miało być tworzenie, rozbudowa i wzmacnianie sieci przeciwdziałania przestępczości, a adresatami miały być osoby w kryzysie, doświadczające zaburzeń emocjonalnych, lękowych, borykające się z uzależnieniami, trudnym doświadczeniem z przeszłości. Wsparcie obejmować miało terapię psychologiczną dostosowaną do danej osoby, jak również zależnie od potrzeb wsparcie socjalne, doradztwo zawodowe, wsparcie pedagogiczne, pomoc asystenta rodziny w wymiarze 320 godzin w 2024 r. i 1350 godzin w 2025 r. Jak wyjaśniła Prezes Fundacji */.../ w przypadku wsparcia terapeutycznego i doradczego była to profilaktyka selektywna, skierowana do osób w stopniu wyższym niż przeciętny narażony na wejście w konflikt z prawem /.../ W oparciu o dane /.../, lęki przed utratą pracy, przed odpowiedzialnością, przed chorobą, przed brakiem akceptacji, przed niepewnością jutra, czy przed śmiercią oraz stres /.../ często /.../ prowadzić może do rozładowywania napięć poprzez popadanie w uzależnienia czy stosowanie przemocy.*

Zakładano, że w wyniku realizacji działania 75 osób zadeklaruje, że udzielone wsparcie terapeutyczne lub doradcze wpłynęło pozytywnie na ich życie. Łączny koszt działania miał wynieść 260,4 tys. zł.

Realizacja zadania nie rozpoczęła się z uwagi na wstrzymanie wypłaty dotacji.

(akta kontroli str. 162-296, 756)

b) prowadzenie Centrum [REDAKTOWANE]

Według Oferty utworzone miało zostać miejsce, w którym młodzi ludzie w różnym wieku będą wspólnie organizować działania, uczyć się służby bliźnim, przygotowywać wydarzenia kulturalne dla młodych, podejmować wolontariat przy organizacji wydarzeń religijnych czy na rzecz młodszych, słabszych i ubogich osób starszych. Ponadto raz w miesiącu organizowane miało być wydarzenie „Uwielbieniowa Łódź Ratunkowa”⁶⁹ (...).

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji */.../ Brak norm, zasad i autorytetów by zbudować swoją niezależność i uzyskać akceptację ze strony dorosłych i rówieśników są często przyczynami demoralizacji młodzieży /.../.*

Zakładano, że 150 młodych odnajdzie swoje miejsce w Centrum, a ich uczestnictwo we wspólnocie przyczyni się do podejmowania dobrych wyborów życiowych. Łączny koszt działania na lata 2024-2025 miał wynieść 150,0 tys. zł (wynagrodzenie dla dwóch osób).

Realizacja zadania nie rozpoczęła się z uwagi na wstrzymanie wypłaty dotacji.

(akta kontroli str. 162-296, 756)

c) zajęcia terapeutyczne dla dzieci zagrożonych marginalizacją.

Jak wyjaśniła Prezes Fundacji zajęcia obejmować miały */.../ realizacją programu uwzględniającego pracę z własnymi emocjami, tematyce uzależnień, przeciwdziałaniu przemocy rówieśniczej, edukowaniu młodych ludzi w zakresie ich prawa do życia bez przemocy zarówno w środowisku domowym jak i szkolnym*

⁶⁷https://www.youtube.com/channel/UC9B8RIZ_E9_o2_sxwDqn5dg, <https://www.youtube.com/c/MocniwDuchuDzieciom>.

⁶⁸ 139,8 tys. zł w 2024 r. i 411,4 tys. zł w 2025 r.

⁶⁹ Organizowane co miesiąc wydarzenie, w którym uczestniczą zaproszeni goście, opowiadający o doświadczeniach ze swojego życia.

a skierowanego do dzieci, które pozbawione są odpowiednich wzorców i opieki wychowawczej.

Prezes Fundacji w wyjaśnieniach wskazała, że Partner /.../ posiada wieloletnie doświadczenie w realizacji zadań skierowanych zarówno do ofiar przestępstw, jak i przeciwdziałania przestępczości⁷⁰.

Zgodnie z ofertą zakładano, że liczba dzieci, młodzieży i ich rodzin ze środowisk zagrożonych niedostosowaniem społecznym, które skorzystają z zajęć profilaktyki selektywnej, nie wejdą w konflikt z prawem i dzięki wsparciu będą realizowały obowiązek szkolny - wyniesie 54 osoby. Koszt tego zadania miał wynieść 140,8 tys. zł, z tego 46,8 tys. zł w 2024 r. (wynagrodzenie dwóch wychowawców i psychologa na łącznie 0,7 etatu) i 94,0 tys. zł w 2025 r. (na wynagrodzenia ww. osób oraz dodatkowo organizację wyjazdowych warsztatów profilaktycznych⁷¹ i koszty transportu).

(akta kontroli str. 162-296, 1925-1928, 756-783, 2196-2230, 2232-2235)

Realizacja zajęć terapeutycznych rozpoczęła się 3 stycznia 2024 r., tj. zgodnie z harmonogramem określonym w ofercie⁷², przy czym z uwagi na wstrzymanie dotacji zadanie finansowano ze środków własnych⁷³.

3) Warsztaty i konferencje – 294,0 tys. zł w latach 2024-2025⁷⁴. Zgodnie z ofertą Fundacja zobowiązała się do organizowania seminarium w formie jednodniowych warsztatów muzycznych dla 600 dzieci i młodzieży, obejmujących śpiew, naukę gry na instrumentach, taniec, kształtujących postawy obywatelskie, będące okazją do nawiązywania kontaktów. Ponadto planowała zorganizowanie dwudniowej konferencji z zaproszonym gościem dla 2000 odbiorców, jako wydarzenia skierowanego do dorosłych odbiorców, jako czas na zatrzymanie się, złapanie oddechu od codziennego stresu i zabiegania i wsłuchanie się w przygotowane treści skoncentrowane na budowaniu relacji, wychowaniu, jedności w rodzinie.

Prezes Fundacji wyjaśniła, że warsztaty /.../ były skierowane do wszystkich i były w całości ukierunkowane na przeciwdziałanie przestępczości jako profilaktyka uniwersalna /.../ jako działania włączające osoby na różnym poziomie potrzeb profilaktycznych, w tym osoby ze środowisk kryminogennych i zagrożonych marginalizacją (profilaktyka selektywna), jak również w miarę możliwości osoby mające konflikt z prawem (profilaktyka wskazująca). Odnosząc się do konferencji Prezes Fundacji wyjaśniła, że /.../ zadanie planowane było jako profilaktyka

⁷⁰ Zadaniami tymi były m.in.:

- „Organizacja i prowadzenie placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczo-specjalistycznej w obszarze rewitalizacji” w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z budżetu Miasta Łodzi;
- Wieloletnia praca w placówce wsparcia dziennego – Świetlica [REDAKTOWANE];
- Projekt „Rozmawiam nie biję” w ramach zadania wieloletniego „Działania korekcyjno-edukacyjne dla nieletnich sprawców przemocy” w ramach gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie z budżetu Miasta Łodzi;
- „Łódź Sportowa – organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych” w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z budżetu Miasta Łodzi;
- Ogólnodostępne zajęcia sportowe poprawiające sprawność fizyczną najmłodszych łódzian, realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z budżetu Miasta Łodzi;
- „Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży – podopiecznych ośrodków wsparcia dziennego w okresie ferii letnich, w formie wypoczynku wyjazdowego” w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z budżetu Miasta Łodzi;
- Projekt „Przystanek 13” (lata 2007-2008) – dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych z dzielnicy Łódź – Bałuty dotyczący pedagogiki ulicznej, skierowany do dzieci żyjących na ulicy;
- Projekt „Wyciągamy dzieci z bram” (od 2015 roku) – dla dzieci, które były wyizolowane, żyjące przy lub na ulicy, celem objęcia ich działaniami placówki wsparcia dziennego.

⁷¹ Dla 30 osób na minimum 10 dni.

⁷² Według stanu na koniec maja 2024 r. do udziału w zajęciach zakwalifikowano 48 dzieci (na 50 przewidzianych na dany rok), spełniających wymagania określone w Projekcie. Celem zakwalifikowania dzieci m.in. przeprowadzono rozmowy z rodzicami bądź wychowawcami, wywiady środowiskowe, przeanalizowano wydane orzeczenia, opinie, określono zakres niezbędnego wsparcia. W ramach realizacji działania dzieci dwa razy w tygodniu uczestniczyły w zajęciach grupowych, indywidualnych konsultacjach z psychologiem, w zależności od potrzeb otrzymywały pomoc pedagoga, asystenta rodziny, pracownika socjalnego.

⁷³ 22,5 tys. zł wydatkowane przez Partnera na wynagrodzenia kadry dwóch wychowawców i psychologa, zgłoszonych do realizacji tego zadania w ofercie.

⁷⁴ 95,8 tys. zł w 2024 r. i 198,2 tys. zł w 2025 r.

przestępczości z podjęciem odpowiedniego tematu. Na etapie pisania oferty temat ten nie był jasno określony, gdyż było to niemożliwe. Temat konferencji miał być przemyślany i opracowany na podstawie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przestępczości w 2024 r. i w oparciu o analizę wcześniejszych doświadczeń oraz w odniesieniu do ówczesnej rzeczywistości. Ponadto Prezes Fundacji wyjaśniła, że w okresie przed złożeniem oferty na dotację z FS realizowano zadania o zbliżonym lub tożsamym charakterze⁷⁵.

Odnosząc się do warsztatów, Prezes Fundacji w wyjaśnieniach wskazała, że *./.../ Mocni w Duchu realizują minimum raz w roku, najczęściej 2 razy cykliczne warsztaty muzyczne dla dorosłych i młodzieży. ./.../ każdorazowo na warsztaty do Łodzi przyjeżdża minimum 100 osób ./.../*

Zakładano, że 480 osób, które skorzystają z warsztatów, zostanie zachęconych do czynienia dobra wokół siebie i także zachęci rówieśników do tego samego, natomiast 1500 osób zadeklaruje, że treści przekazywane na konferencji będą pozytywnie oddziaływać na słuchacza i pomogą w codziennym funkcjonowaniu.

Do realizacji zadania nie przystąpiono, z uwagi na wstrzymanie dotacji.

Prezes Fundacji wyjaśniła natomiast, że w 2024 r., poza ww. Projektem, w tematyce profilaktyki przestępczości zrealizowano warsztaty muzyczne dla dzieci, jednak z uwagi na brak finansowania ze źródeł publicznych były one odpłatne dla uczestników.

(akta kontroli str. 162-296, 756)

4) Finansowanie robót budowlanych – 8 522,6 tys. zł w latach 2022-2024⁷⁶. W ramach tego zadania przewidziano rozbudowę, nadbudowę i przebudowę Sali Teatralnej wraz z zapleczem w latach 2022-2023⁷⁷, wykonanie projektu przebudowy budynku nr 2 w 2023 r.⁷⁸ i przeprowadzenie prac budowlanych w budynku nr 2 w 2024 r.⁷⁹

Jak wyjaśniła Prezes Fundacji odnosząc się do pierwszego z ww. zadań *./.../ Jest jednym ze środków wiodących do tego celu, tj. stworzeniem bazy, w której będzie można prowadzić działania w zakresie przeciwdziałania przestępczości ./.../ W studiach telewizyjnych i salach dla młodzieży będą prowadzone działania bezpośrednio z zakresu przeciwdziałania przestępczości ./.../ m.in. mieścić się będzie Centrum [redacted] ale też realizowane będą działania medialne – promocja stylu „Żyj bez lęku”, warsztaty, konferencje. Pomieszczenia biurowe stanowić będą zaplecze, niemniej w zapleczu biurowym też będą mogły odbywać się szkolenia specjalistyczne – dla przeciwdziałania przestępczości (było to w dalszych planach, w okresie trwałości projektu). Odnosząc się do przebudowy drugiego budynku Prezes wyjaśniła, że w nim *./.../ mieścić się miała świetlica dla dzieci zagrożonych marginalizacją, przygotowana zgodnie z obowiązującymi przepisami, bezpieczna dla dzieci, o wysokim standardzie pomieszczeń. W tym miejscu planowane były działania wychowawcze i profilaktyczne, jak również terapeutyczne.**

⁷⁵ a) Konferencja „Wychowanie bez kar i nagród” organizowana we wrześniu 2019 r. dotycząca wychowania, relacji w rodzinie. Spotkanie prowadził zaproszony gość i było skierowane do wszystkich chętnych. Zagadnienia objęte konferencją mieściły się zgodnie z wyjaśnieniami w ramach prewencji generalnej.

b) Konferencja „Podatki w Biblii” zorganizowana we wrześniu 2019 r., skierowana do przedsiębiorców, poprzez transmisję dostępną dla każdego na ogólnodostępnej platformie. Spotkanie dotyczyło podatków uczciwości pracodawców i celem dotyczącym przeciwdziałania przestępczości, zgodnie z wyjaśnieniami, było przekazywanie zasad uczciwego rozliczania;

c) Konferencja „Bezpieczny Przedszkolak” transmitowana w lutym 2020 r. przez Internet, dotycząca przeciwdziałania przestępczości poprzez bezpieczeństwo w ruchu drogowym.

d) Szkolenia i warsztaty w cyklu „Bunt na pokładzie” realizowane kilkakrotnie, m.in. w październiku 2017 r., dedykowane rodzicom zbuntowanych nastolatków, obejmujące generalną prewencję przestępczości;

e) Inne konferencje z udziałem zaproszonych gości i szkolenia w tematach, które wskazują, jak przestrzegać prawa, jak czynić dobro, jak zmagać się z przeciwnościami i być w zgodzie z prawem: „Chodźcie do mnie” *./.../* dla osób zmagających się z trudnościami w życiu; *./.../* „Od cierpienia do uzdrowienia” *./.../* o tym jak nieść pomoc osobom doświadczającym cierpienia w życiu, zarówno fizycznego jak i psychicznego; „OdNowa” forum mające na celu wspieranie osób, próbujących odnowić swoje życie *./.../*.

⁷⁶ 3 200,0 tys. zł w 2022 r., 3 922,6 tys. zł w 2023 r. i 1 400,0 tys. zł w 2024 r.

⁷⁷ 3 200,0 tys. zł w 2022 r. i 3 873,4 tys. zł w 2023 r. (przed zmianą w dniu 27 grudnia 2023 r. 3 850,0 tys. zł).

⁷⁸ Za kwotę 49,2 tys. zł (przed ww. zmianą 50,0 tys. zł).

⁷⁹ Za kwotę 1 400,0 tys. zł.

Prowadzone regularnie we wszystkie dni robocze, również w dni wolne od nauki szkolnej /.../.

Według wyjaśnień Prezes Fundacji pomieszczenia którymi dysponuje Fundacja od dawna nie były wystarczającymi zasobami do realizowanych zadań /.../ w zakresie przeciwdziałania przestępczości. /.../ W momencie przystąpienia do projektu /.../ Fundacja /.../ dysponowała sześcioma pomieszczeniami do pracy terapeutycznej, a jednocześnie miała zawarte umowy z 8 terapeutami. Aktualnie jest 11 umów. Prezes wyjaśniła, że gabinety mieszczą się w budynku, który jest w bardzo złym stanie technicznym. Z bazy budynku korzystali ponadto psycholog i pedagog ze świetlicy.

(akta kontroli str. 556-562)

W ramach realizacji wiodącego zadania polegającego na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie Sali Teatralnej wraz z zapleczem⁸⁰ do dnia 31 grudnia 2023 r. w miejsce dawnej sali teatralnej zlokalizowanej w centrum Łodzi przy ul. Sienkiewicza 60 (jednego pomieszczenia ze sceną o pow. 200 m² i wysokości 6 m) powstał czterokondygnacyjny budynek⁸¹ o pow. 1 346,9 m² i wysokości 10 m, w którym znajduje się 56 pomieszczeń⁸², w tym klatek schodowych, ciągów komunikacyjnych i przedsionków.

Jednocześnie według Oferty, w części II pkt 8.2 *Cel główny projektu* wskazano, że realizacja projektu obejmie działania inwestycyjne, celem przygotowania zaplecza w postaci 15 nowych i nowoczesnie wyposażonych pomieszczeń dostosowanych do realizacji działań profilaktycznych. Z kolei w części III Oferty *kosztorys i harmonogram* wskazano, że zadanie to obejmie nadbudowę, dobudowę i adaptację pomieszczeń dla Ośrodka szkoleniowego, w tym dwa studia telewizyjne, pomieszczenia do spotkań młodzieży i pomieszczenia biurowe. Pod Ofertę nie załączano projektu budowlanego ani kosztorysu, gdyż jak wyjaśniła Prezes Fundacji nie był on wymagany przez Dysponenta. Przez cały okres trwania zadania Oferta nie była także zmieniana i aktualizowana w ww. zakresie.

Odnosząc się do powyższych, sprzecznych zapisów Oferty Prezes Fundacji wyjaśniła, że */.../ w ofercie umieszczone zostały kluczowo pomieszczenia /.../ gdyż nie mieliśmy nawet poczucia, że jest to takie ważne. Ważne były pomieszczenia do pracy terapeutycznej /.../ warsztatów. Niezbędne też było dostępne biuro projektu, gdyż siedziba dotychczasowa tego nie gwarantowała. /.../ Wskazaliśmy inwestycję, która stworzy 15 nowych pomieszczeń do terapii, bo te pomieszczenia to był priorytet w całej inwestycji. Nie pisaliśmy, że stworzymy jedynie 15 pomieszczeń. /.../ Mieliśmy pojęcie dotyczące naszych potrzeb terapeutycznych, warsztatowych, natomiast w momencie składania oferty nie przeanalizowaliśmy jeszcze projektu architektonicznego do tego stopnia, aby wymienić wszystkie dokładnie pomieszczenia /.../. Ponadto na początku realizacji projektu po rozpoczęciu przebudowy, nadbudowy i rozbudowy Budynku Sali Teatralnej była kontrola z Ministerstwa Sprawiedliwości. Cała dokumentacja budowlana była przez nas przekazana Dysponentowi Funduszu. Nie mieliśmy informacji, że dane techniczne, dokładny opis pomieszczeń, czy jakiegokolwiek techniczne informacje powinniśmy dodać do Oferty.*

NIK wskazuje na niejednorodny i wewnętrznie sprzeczny w ramach jednej Oferty opis wiodącego w ramach udzielonej dotacji zadania, który nie zawierał precyzyjnego odniesienia do skali zadania tj. liczby planowanych pomieszczeń wraz z ich przeznaczeniem i związkiem z przeciwdziałaniem przestępczości i tym samym mógł wprowadzić jego odbiorcę tj. Dysponenta Funduszu w błąd i wpłynąć na weryfikację

⁸⁰ Pierwszy Projekt Budowlany ze stycznia 2022 r., Projekt techniczno-wykonawczy z maja 2022 r., Projekt techniczno-architektoniczny z grudnia 2023 r. i Pozwolenie na rozbudowę, nadbudowę i przebudowę (Decyzja nr DPRG-UA-I.611.2022 r. z 13 kwietnia 2022 r.).

⁸¹ Powierzchnia ogółem obiektu i poszczególnych poziomów według *Opisu do Projektu Architektoniczno-Budowlanego* z 2022r.

⁸² Liczba uwzględnia łączne ujęcie czterech pomieszczeń sanitarnych z przedsionkami.

i ocenę zarówno złożonej przez Fundację Oferty, jak i prawidłowości rozliczenia dotacji. Spowodowało to również, że Fundacja otrzymała dotację na inwestycję, która po jej zakończeniu mogła być wykorzystywana do realizacji szerokiego celu statutowych Fundacji, wykraczających poza cele Funduszu Sprawiedliwości.

Ponadto w protokole z kontroli MS, o której wspomniała Prezes Fundacji w ww. wyjaśnieniach, wskazano na udzielone wówczas wyjaśnienia Fundacji dotyczące przeznaczenia budowanego obiektu. Nie wynika z nich, by na jednym z czterech poziomów budowanego obiektu planowano pomieszczenia terapeutyczne, a jego przeznaczenie w głównej mierze dotyczyło zaplecza technicznego, przestrzeni biurowej, administracyjnej oraz medialnej.

Szerzej zagadnienie dotyczące kontroli opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w pkt 21.

(akta kontroli str. 556-562)

Poziom „-1” (piwnica) o powierzchni 310,6 m² nowopowstałego obiektu obejmował 16 pomieszczeń, w tym jedną klatkę schodową, dwa ciągi komunikacyjne i 13 pomieszczeń użytkowych, z których sześć ma być/jest przeznaczonych m.in. na serwerownię, rozdzielnię elektryczną, magazyn żywności, sprzętu warsztatowego, sprzętu administracyjno-biurowego, miejsce spotkań dorosłej młodzieży, a pozostałe siedem pomieszczeń docelowo ma służyć za magazyny ogólnego przeznaczenia. W trakcie kontroli w użytkowaniu było pomieszczenie serwerowni, rozdzielni elektrycznej i jeden magazyn⁸³. Pozostałe pomieszczenia nie były użytkowane z uwagi na brak ich wykończenia i wyposażenia.

Poziom „0” (parter) o powierzchni 344,9 m² obejmował ogółem pięć pomieszczeń, w tym wiatrołap, jedną klatkę schodową, jeden ciąg komunikacyjny, oraz salę teatralną o powierzchni⁸⁴ 281,8 m², w której docelowo planowane jest organizowanie spektakli, występów dzieci i młodzieży korzystającej ze wsparcia Fundacji, spotkań i prelekcji oraz konferencji z osobami zaangażowanym w realizację misji Fundacji i schowek docelowo przeznaczony do przechowywania sprzętu multimedialnego wykorzystywanego w sali teatralnej. Pomieszczenia te nie były wykończone i wyposażone, jednak jak oświadczyła Prezes Fundacji z uwagi na potrzeby są aktualnie wykorzystywane.

Poziom „+1” o powierzchni 302,9 m² obejmuje łącznie 13 pomieszczeń, w tym klatkę schodową, ciąg komunikacyjny i 11 pomieszczeń użytkowych, w tym: wykończone w całości lub w części i wyposażone trzy pomieszczenia: jedno porządkowe i dwie toalety, oraz osiem pomieszczeń niewykończonych, niewyposażonych i nieużytkowanych, których zgodnie z oświadczeniem Prezes Fundacji docelowe przeznaczenie jest następujące: jedno pomieszczenie przeznaczone będzie dla pracowników Fundacji odpowiadających za medialną część zadań Fundacji i realizacji projektów graficznych, multimedialnych i wizualnych (43,9 m²), dwa pomieszczenia reżyserskie do produkcji multimedialnej (30,8 m²), w tym jedno do współpracy z wolontariuszami; studio nagraniowe małe (19 m²) przeznaczone do nagrywania indywidualnego lub małych grup; studio nagraniowe duże (107,6 m²) przeznaczone do nagrywania dużych grup w zmiennych sceneriach, z możliwym podziałem na mniejsze; dwa pomieszczenia biurowe, w tym jedno docelowo przeznaczone na sekretariat (23,2 m²) i drugie na gabinet Prezes Fundacji (12,1 m²) oraz pomieszczenie socjalne przeznaczone na kuchnię.

Poziom „+2” o powierzchni 391,2 m² obejmuje łącznie 22 pomieszczenia, w tym cztery ciągi komunikacyjne, jeden przedsionek i 17 pomieszczeń użytkowych, z czego 14 było wykończonych, w całości lub w części wyposażonych i użytkowanych z przeznaczeniem na: dwie toalety; cztery pomieszczenia o powierzchni ogółem

⁸³ Docelowo magazyn żywności, aktualnie przechowujący materiały budowlane.

⁸⁴ Powierzchnie poszczególnych pomieszczeń na czterech poziomach podano z Projektu techniczno-architektonicznego z grudnia 2023 r. po zmianach wykonawczych.

75,9m², które docelowo przeznaczone zostaną na działalność warsztatową indywidualną lub grupową z dziećmi i młodzieżą realizowaną w ramach potrzeb (obecnie wykorzystywane są przez pracowników Fundacji jako pomieszczenia biurowo-administracyjne); dwa pomieszczenia (37,4m²) przeznaczone dla pracowników administracyjnych Fundacji, w tym księgowo-kadrowych; dwa pomieszczenia (14,8m²) przeznaczone na archiwum; dwa pomieszczenia reżyserskie, w tym jedno o pow. 13,2m² przeznaczone do przechowywania instrumentów i sprzętu nagłaśniającego i drugie o pow. 53,4m² przeznaczone do przeprowadzania prób muzycznych; oraz dwa pomieszczenia porządkowe i socjalne. Pozostałe pomieszczenia były niewyposażone, niewykończone i nieużytkowane, w tym dwie sale ogólnego przeznaczenia o powierzchni odpowiednio 39,5m² i 60,1m², które zgodnie z oświadczeniem Prezes Fundacji docelowo przeznaczone mają być do spotkań z młodzieżą i jedno pomieszczenie wykończone, ale nieużytkowane i niewyposażone o pow. 8,7m² do rozmów indywidualnych z dziećmi i młodzieżą. Zgodnie z oświadczeniem Prezes Fundacji ww. cztery pomieszczenia z poziomu +2, docelowo przeznaczone będą na warsztaty indywidualne dla dzieci opuszczające z uwagi na swój wiek zajęcia organizowane w Świetlicy [redacted] około 10 dzieci rocznie tj. ¼ dzieci uczęszczających do świetlicy) oraz na porady psychologiczne dla rodziców zbuntowanej młodzieży. Z pozostałych pomieszczeń w całym budynku, przeznaczonych do spotkań grupowych i indywidualnych korzystać ma szacunkowo około 50 dzieci łącznie, w różnych grupach np. 20/30 osobowych. (...) w trakcie powstawania projektu kierowaliśmy się maksymalnym wykorzystaniem powierzchni i przestrzeni bardzo mocno ograniczonej przez MPZP⁸⁵. Od ponad trzydziestu lat prowadzimy szeroką i różnorodną działalność w zakresie przeciwdziałania przyczynom przestępczości (...) i liczba pomieszczeń którą jest w stanie wchłonąć nasza działalność jest bardzo duża. (...) Stąd też nasze założenie było takie, że im więcej pomieszczeń będzie w bryle obiektu nr 1 tym lepiej. Tylko w ten sposób mogliśmy myśleć o poszerzaniu działalności w zakresie przeciwdziałania przestępczości. (...) Projekty te były robione dla potrzeb naszej działalności przeciwdziałania przemocy, wiedząc, że będziemy pisali na to jakiś projekt do pracy z dziećmi i młodzieżą z patologicznych rodzin, zagrożonych wykluczeniem. Przygotowywaliśmy się raczej do KPO⁸⁶, bo o tym było najgłośniejsze w mediach. Dlatego z jednej strony projekt ma więcej pomieszczeń niż wykazaliśmy w ofercie⁸⁷, z drugiej strony są one uniwersalne i dają możliwość dostosowania ich do realnych potrzeb (...). Fundacja nie prowadziła porównania liczby beneficjentów korzystających z budynku przed jego rozbudową/budową z liczbą beneficjentów działań Fundacji, którzy będą korzystać z budynku po jego rozbudowie. Nie widzieliśmy absolutnie żadnego powodu, aby prowadzić takie porównania, ponieważ organizując warsztaty muzyczne ograniczaliśmy liczbę dzieci i młodzieży (...) wyłącznie z powodu lokalowych. Prezes Fundacji wyjaśniła także, że informacje te nie były wymagane m.in. przez Dysponenta Funduszu, przy czym z dostępnych informacji z budynku Sali Teatralnej przed rozbudową korzystało w trybie stałym łącznie około 700 osób tygodniowo (dzieci, młodzieży, dorosłych). Zdaniem NIK projekt zadania, w tym inwestycji budowlanej będącej, zgodnie z wyjaśnieniem Prezes Fundacji, wiodącą częścią realizowanej umowy dotacji, na etapie ubiegania się o środki z FS, powinien być przygotowany w takim stopniu i zakresie, który umożliwiałby potwierdzenie jego zasadności i konieczności, a także rozliczalności w kontekście konkretnej umowy dotacji, w szczególności jednoznaczne

⁸⁵ Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego

⁸⁶ Krajowy Plan Odbudowy

⁸⁷ W Ofercie, w części dotyczącej celu głównego projektu wskazano, że realizacja projektu obejmie działania inwestycyjne, aby przygotować zaplecze w postaci 15 nowych i nowoczesnie wyposażonych pomieszczeń dostosowanych do realizacji działań profilaktycznych poprzez prowadzenie prac inwestycyjnych obejmujących rozbudowę, nadbudowę i przebudowę Sali Teatralnej wraz z zapleczem jak również rozbudowę sąsiedniego budynku oraz wyposażenie remontowanych obiektów.

powiązanie poszczególnych pomieszczeń sfinansowanych z tych środków z celami projektu.

(akta kontroli str. 2939-2957, 2833-2908, 3396-3404)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. wydatkowano na zadanie obejmujące rozbudowę, nadbudowę i przebudowę Sali Teatralnej wraz z zapleczem oraz na projekt przebudowy budynku 2, dotację w kwocie 7 706,8 tys. zł, z tego 7 122,6 tys. zł⁸⁸ sfinansowano ze środków zaplanowanych w ofercie, w kosztorysie dla danego zadania (100% planowanych kosztów)⁸⁹, a 584,2 tys. zł zrealizowano w ramach kosztów administracyjnych, co szczegółowo opisano w dalszej części wystąpienia.

(akta kontroli str. 2939-2957, 3343-3425)

W związku ze wstrzymaniem środków z dotacji na 2024 r., w dniu 20 lutego 2024 r. Prezes Fundacji poinformowała MS⁹⁰, że posiada przygotowaną dokumentację do postępowania konkurencyjnego na wyposażenie pierwszego z budynków. Wskazała, że budynek jest po odbiorze, niemniej, żeby w pełni z niego korzystać i prowadzić działania profilaktyczne wymaga jeszcze doposażenia. Zwróciła się do Dysponenta z zapytaniem, czy może ogłaszać postępowanie w ramach Projektu, nie otrzymując odpowiedzi na powyższe zapytanie. W konsekwencji, w związku z brakiem środków finansowych na ten cel, jak również jakiegokolwiek informacji czy i kiedy środki mogłyby zostać uruchomione, nie ogłoszono postępowania konkurencyjnego dotyczącego wyposażenia nowego budynku. W dniu 24 stycznia 2024 r. skierowano do MS pismo z prośbą o uruchomienie dotacji na kontynuowanie założonych działań. Pismo to także pozostało bez odpowiedzi. Jak wyjaśniła Prezes, w związku z powyższym brak było możliwości zaciągnięcia zobowiązań. Nowy budynek, który zgodnie z harmonogramem miał być wykończony w 2024 r. i użytkowany na cele związane z Projektem, nie został wyposażony. Według wyjaśnień budynek stał pusty i jedynie generował opłaty⁹¹. W tych okolicznościach podjęto decyzję, że aby nie dopuścić do niszczenia budynku, należy go wyposażać w miarę możliwości finansowych, aby móc korzystać ze stworzonej przestrzeni.

(akta kontroli str. 495, 2138-2140, 2470-2478)

Według stanu na koniec czerwca 2024 r. w przebudowanym, rozbudowanym i nadbudowanym w ramach Projektu budynku zainstalowano system domofonowy, sterowanie oświetleniem i otwieraniem drzwi, uruchomiono sieć teleinformatyczną z niezbędnym sprzętem i okablowaniem, wykonano oświetlenie, położono wykładziny, za łączną kwotę 393,1 tys. zł, tj. 39,3% środków uwzględnionych w ofercie, w kosztorysie na 2024 r.

Jak wyjaśniła Prezes Fundacji wszystkie działania były realizowane ze środków własnych Fundacji, w sposób okrojony (realizowano jedynie niezbędne zakupy – np. nie zamawiano potrzebnych mebli). Z uwagi na wstrzymanie dotacji z MS realizowano jedynie zakupy niezbędne.

(akta kontroli str. 286, 693, 755)

W 2024 r. nie przystąpiono do prac budowlanych przy budynku 2, zaplanowanych na kwotę 1 400,0 tys. zł, z uwagi na wstrzymanie dotacji.

Fundacja na dzień składania Oferty nie posiadała szczegółowego kosztorysu planowanych do realizacji prac w ramach ww. zadania ponieważ, jak wyjaśniła Prezes Fundacji, nie był on wymagany przez Dysponenta, z którym nie prowadzono żadnej korespondencji dotyczącej szacowania wartości planowanej do realizacji inwestycji. Wyliczeń kwoty dotacji dokonano szacunkowo, przyjmując koszt materiałów

⁸⁸ Z tego 7 073,4 tys. zł na przebudowę, rozbudowę i nadbudowę pierwszego budynku oraz 49,2 tys. zł na projekt przebudowy budynku 2.

⁸⁹ Opinia specjalisty z dziedziny kosztorysowania i kalkulacji robót budowlanych, powołanego przez Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi w dniu 1 lipca 2024 r. potwierdziła, że łączne wyceny kosztorysowe wykonanych robót budowlanych odpowiadały cenom rynkowym robót budowlanych.

⁹⁰ Informację przekazano drogą mailową.

⁹¹ Koszty ogrzania budynku w okresie styczeń – maj 2024 r. – około 50 tys. zł, energia elektryczna 25 tys. zł.

budowlanych w odniesieniu do planowanej powierzchni inwestycji, a szczegółowa koncepcja jak i sam projekt tego budynku powstawał już po podpisaniu umowy z FS. Fundacja na etapie składania oferty nie dysponowała także dokumentacją techniczną i projektową wskazującą na dokładną powierzchnię aktualnie wykorzystywanego budynku, który miał zostać zastąpiony nowowyprowadzonym. Według szacunkowych wyliczeń Fundacji, powierzchnia aktualnie użytkowanego budynku wynosiła ogółem 184m² (w tym duża sala 56m², średnia sala będąca jednocześnie jadalnią 30m², kuchnia 11m², toalety 10m², korytarz/szatnia 10m², strych 35m², pokój do pracy indywidualnej 6m², pomieszczenie na pracownię komputerową 10m², dwa pomieszczenia do pracy indywidualnej łącznie 16m²). Nowy budynek, według opracowanego aktualnie projektu miał mieć powierzchnię łączną 273m², na którą składać się miało m.in. sześć sal do zajęć grupowych i indywidualnych o powierzchni łącznej 120,2m², jadalnia 36,2m², oraz pozostałe pomieszczenia gospodarcze, socjalne, toalety, szatnie i korytarze. Jak wyjaśniła Prezes Fundacji budynek ten miał wyłącznie służyć bezpośredniej pracy z dziećmi z rodzin zagrożonych marginalizacją, dzieci będących niejednokrotnie ofiarami przemocy.

(akta kontroli str. 786-787, 1925-1928)

e) zakup urządzeń i wyposażenia – 3 010,0 tys. zł w latach 2024-2025 z tego: w 2024 r. 1 000,0 tys. zł na wyposażenie Sali Teatralnej i w 2025 r. 1 200 tys. zł na wyposażenie Sali Teatralnej (kontynuacja), 725 tys. zł na wyposażeniu budynku nr 2, 50 tys. zł na „Konferencja – wyposażenie” i 35 tys. zł na „konferencja – wyposażenie”. Zgodnie z Ofertą celem tego zadania było przygotowanie infrastruktury do realizacji działań profilaktycznych, poprzez wyposażenie ww. przebudowanych obiektów.

Jak wyjaśniła Prezes Fundacji podstawą kwot przyjętych w Ofercie dla wyposażenia Sali Teatralnej była analiza potrzeb uwzględniająca powierzchnię budynku, liczbę pomieszczeń oraz ich przeznaczenie. Fundacja na etapie składania Oferty nie posiadała szczegółowego kosztorysu wyposażenia budynku Sali Teatralnej. Jak wyjaśniła Prezes Fundacji wówczas koszty szacowane były na podstawie posiadanej wiedzy i orientacji w cenach. Dopiero po uzyskaniu dofinansowania z FS rozpoczęto równoległe prace projektowe dotyczące wnętrza i stopniowo uszczegółowiano kosztorys. Zgodnie z zaktualizowanym na moment kontroli kosztorysem powyższa kwota na wyposażenie nowego budynku Sali Teatralnej (2 200 tys. zł) obejmowała:

- W ramach całego budynku koszt zakupu podłóg wraz z montażem, zakupu krzeseł, oświetlenia, sterowania, domofonów i instalacji sieci telefonicznej i informatycznej za kwotę ogółem 609,7 tys. zł;
- W ramach sal dla młodzieży przewidziano m.in. zakup siedmiu tablic interaktywnych z uchwytyami ściennymi (88,2 tys. zł), siedmiu komputerów (21 tys. zł), 10 biurków i 10 szaf (21 tys. zł), 10 lamp ledowych z kontrolerem (6,8 tys. zł); wyposażenia aneksu kuchennego wraz ze sprzętem AGD (40 tys. zł), oraz instrumentów muzycznych, akustycznych i mikrofonów wraz z akcesoriami oraz pomiarami i projektem akustycznym za kwotę ogółem (143,3 tys. zł);
- W ramach wyposażenia warsztatowego na kwotę ogółem 63,8 tys. zł planowano zakup m.in. instrumentów muzycznych za 28,4 tys. zł i mikrofonów za 35,4 tys. zł;
- W ramach wyposażania pomieszczeń biurowych za kwotę ogółem 86,7 tys. zł planowano zakupić m.in. dwie tablice interaktywne z uchwytyami za 25,2 tys. zł, pięć komputerów za 15 tys. zł, wyposażyć aneks kuchenny w meble i sprzęt AGD za kwotę 15 tys. zł oraz zakupić 15 szafek i biurków za 31,5 tys. zł;
- W ramach wyposażania piwnic planowano zakupić 80 regałów półkowych za kwotę 20 tys. zł;
- Studia muzyczne planowano wyposażyć w elementy akustyki za kwotę 14,9 tys. zł i sprzęt m.in. audio i odsłuchowy za kwotę 22 tys. zł;

- Reżyserka telewizyjna miała zostać wyposażona w sprzęt audio, video za kwotę ogółem 130,1 tys. zł;
- Serwerownia i pomieszczenia techniczne planowano wyposażać w niezbędne urządzenia w kwocie ogółem 96,4 tys. zł oraz dodatkowo pozostałe pomieszczenia w konwertery i odbiorniki za 6,9 tys. zł
- Salę Teatralną planowano wyposażać w sprzęt o wartości ogółem 876,9 tys. zł, obejmujący m.in. pełny projekt elektroakustyczny za 40 tys. zł, zestaw do transmisji video za 75,9 tys. zł, zestaw oświetleniowy za 93,9 tys. zł, zestaw nagłaśniający za 403 tys. zł, oraz pozostałe narzędzia i instrumenty i wyposażenie za kwotę ogółem 264 tys. zł;
- Studio telewizyjne planowano wyposażać w sprzęt audio i foto o wartości ogółem 58,8 tys. zł

Analogicznie, podstawą przyjęcia kwoty wyposażenia budynku nr 2 za 725 tys. zł był plan remontu świetlicy i orientacyjne zapotrzebowanie. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji w momencie składania oferty zakładano konieczność wymiany podłóg, wyposażenie toalet i kuchni, wymianę instalacji elektrycznej, oświetlenia, montaż kontroli dostępu, instalację monitoringu i sieci teleinformatycznej oraz zakup mebli i sprzętu terapeutycznego. Po uzyskaniu dofinansowania z FS rozpoczęto prace nad projektem, a po uzyskaniu pozwolenia na budowę, nad projektem wnętrza i kosztorysem wyposażenia. Według aktualnego na moment przeprowadzania kontroli kosztorysu, ww. kwota miała zostać przeznaczona m.in. na: prace wykończeniowe (199,9 tys. zł); wyposażenie łazienek (21,3 tys. zł), wyposażenie szatni i pomieszczenia socjalnego i gospodarczego (15,5 tys. zł), wyposażenie kuchni (74 tys. zł), wyposażenie sal w meble (111,2 tys. zł), pozostałe wyposażenie (112,3 tys. zł), pomoce terapeutyczne (15,1 tys. zł), oświetlenie podstawowe awaryjne i ewakuacyjne (74,2 tys. zł), wyposażenie Systemu Sygnalizacji Pożaru, domofon i kontrola dostępu (67,9 tys. zł), sieć komputerowa i monitoring (41,2 tys. zł).

Z kolei przyjmując w Ofercie koszt wyposażenia pod dwa zadania „konferencja-wyposażenie” planowano zakupić instrumenty muzyczne za kwotę ogółem 52,6 tys. zł, w tym m.in. syntezator za 19,1 tys. zł, gitarę basową za 13,7 tys. zł i elektryczną za 6,1 tys. zł, zestaw perkusyjny za 7,2 tys. zł, gitarę elektroakustyczną za 3 tys. zł, oraz talerze perkusyjne i zestaw statywów perkusyjnych za 3,5 tys. zł; oraz mikrofony z osprzętem za kwotę ogółem 38,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 2939-2957, 3343-3425)

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji /.../ wyposażenie /.../ wspiera działalność Funduszu Sprawiedliwości /.../ gdyż jest niezbędne do przygotowania bazy do realizacji działań. Sam budynek nie stanowi wystarczającej bazy. Konieczna jest infrastruktura techniczna i podstawowe chociaż umeblowanie. Wyposażenie budynku 2 – w tym przede wszystkim /.../ nowych pomieszczeń (pokoi terapeutycznych) jest niezbędne dla bezpieczeństwa dzieci i konieczne do prowadzenia zajęć. Obecne wyposażenie świetlicy jedynie w niewielkiej części może być wykorzystywane do prowadzenia działań w nowej przestrzeni /.../ w dodatku większość podstawowych sprzętów (stoły, ławki, krzesła) jest już mocno zużyta. W zakresie zakupu sprzętu niezbędnego do przeprowadzenia konferencji Prezes Fundacji wyjaśniła, że /.../ zakup profesjonalnych mikrofonów i instrumentów muzycznych planowany był z zamiarem wykorzystania ich w celu prowadzenia działań z zakresu przeciwdziałania przyczynom przestępczości, do organizowania warsztatów i konferencji /.../ a po zrealizowaniu /.../ sprzęt miał być użytkowany w Centrum [redacted] oraz przy prowadzeniu działań warsztatowych w okresie trwałości projektu i później też (jeśli będzie sprawny).

(akta kontroli str. 162-304)

NIK wskazuje, że ubiegając się o środki dotacji z Funduszu Sprawiedliwości w kwocie 16 000 tys. zł w ramach IX Konkursu, na etapie przygotowania i składania Oferty,

w części obejmującej m.in. dofinansowanie zadania polegającego przebudowie budynku nr 2 (1 400 tys. zł) oraz zadania polegającego na zakupie wyposażenia do obu sfinansowanych z FS obiektów (2 925,00 tys. zł), Fundacja nie dysponowała szczegółową wyceną i zakresem prac oraz wykazem planowanego do zakupu wyposażenia, który zaczął się kształtować dopiero po podpisaniu umowy dotacji z MS. Jednocześnie zdaniem NIK Oferta, zgodnie z koncepcją SMART wynikającą z Instrukcji składania ofert, powinna być przygotowana w sposób umożliwiający weryfikację zasadności, konieczności realizacji poszczególnych jej elementów, ich mierzalność oraz w sposób gwarantujący jej weryfikowalność na etapie rozliczenia.

Trwałość całego realizowanego zadania została określona w Ofercie na trzy lata po zakończeniu realizacji Projektu, tj. do 31 grudnia 2028 r., przy czym w dokumencie tym Fundacja nie opisała zasad, założeń trwałości projektu i jego zabezpieczenia, co zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji wynikało ze zbyt krótkiego czasu na jej przygotowanie oraz braku precyzyjnych instrukcji wskazujących na oczekiwania merytoryczne w przedmiotowym zakresie. Według wyjaśnień Prezes Fundacji wszystkie z planowanych w ramach Oferty zadań mają być realizowane także w okresie po zakończeniu Projektu.

(akta kontroli str. 162-296, 286, 693, 755, 198-296, 2911-2938)

f) koszty administracyjne – w pierwotnej ofercie, w kosztorysie, koszty administracyjne ustalono na lata 2022-2025 w kwocie 3 200 tys. zł⁹², stanowiącej 25% wartości kosztów kwalifikowalnych, które wynosiły 12 800 tys. zł, tj. na poziomie zgodnym z § 4 ust. 1 Umowy dotacji. W dniu 27 grudnia 2023 r., na podstawie formularza zmian, zatwierdzonego przez Dysponenta⁹³, koszty administracyjne przewidziane na 2023 r. zmniejszono o 32,6 tys. zł, a zaoszczędzone środki przeznaczono na pokrycie kosztów w zadaniach merytorycznych (co opisano w punkcie 5 niniejszego wystąpienia). Po zmianie, łączna kwota kosztów administracyjnych na lata 2022-2025⁹⁴ wynosiła 3 167,4 tys. zł. Według oferty i kosztorysu, powyższe środki miały zostać przeznaczone na koszty zarządzania oraz opłaty związane z obsługą administracyjną zadania.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. Beneficjent przełał z rachunku bankowego wyodrębnionego dla dotacji na rachunek własny środki w kwocie 1 767,4 tys. zł, tj. 100% kwoty określonej w ofercie, w harmonogramie, z czego w dniu 12 sierpnia 2022 r. kwotę 133,3 tys. zł tytułem kosztów administracyjnych za lipiec 2022 r., mimo, że umowa dotacji zawarta została z dniem 2 sierpnia 2022 r. i obowiązywała od pierwszego sierpnia 2022 r.⁹⁵ Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji /.../ Fundacja nie realizowała w lipcu 2022 r. żadnych działań związanych z realizacją projektu gdyż nie mieliśmy wiedzy na temat losów oferty. /.../ Natychmiast po otrzymaniu środków finansowych skierowaliśmy do Ministerstwa zapytanie odnośnie kosztów administracyjnych, w tym kosztów za lipiec 2022. Otrzymaliśmy informację, że mamy refundować za każdy miesiąc 1/6 kwoty przypisanej w budżecie na rok 2022. /.../ Na skierowaną przez koordynatora projektu w dniu 6 września 2022 r. prośbę o informację co w sytuacji, gdy nie poniesiemy kosztu administracyjnego, bo nie ma informacji o takiej sytuacji, nie uzyskaliśmy odpowiedzi.

Rozliczenie kosztów administracyjnych szerzej opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 162-296, 563, 648-702, 887-973)

9. Przebudowany, nadbudowany i rozbudowany w latach 2022-2023 w ramach Projektu budynek dawnej sali teatralnej został oznaczony planszą z logotypem

⁹² W latach 2022-2025 odpowiednio: 800 tys. zł, 1000 tys. zł, 700 tys. zł i 700 tys. zł.

⁹³ Po wprowadzeniu zmian zaktualizowana oferta opatrzona była sumą kontrolną 922a-8e65-77dd.

⁹⁴ W latach 2022-2025 odpowiednio: 800 tys. zł, 967,4 tys. zł, 700 tys. zł i 700 tys. zł.

⁹⁵ W §1 pkt 5 umowy nr DFS -VII.7241.49.2022 wskazano, że Dysponent Funduszu uznaje, że jeżeli od dnia 1 lipca 2022 r. do dnia zawarcia niniejszej umowy, wykonawca realizował zadania zgodnie z ofertą, to koszty poniesione przez Wykonawcę na realizację tych zadań zostaną uwzględnione przez Dysponenta Funduszu przy rozliczaniu dotacji określonej w niniejszej umowie.

Funduszu i MS oraz klauzulą informacyjną *Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego Dysponentem jest Minister Sprawiedliwości*.

W wyniku badania próby 78 filmów (odcinków)⁹⁶ opublikowanych w ramach działania polegającego na promocji stylu *Żyj bez lęku* (10,1%) ustalono, że na końcu każdego z nich umieszczano ww. logotypy i klauzulę, co odpowiadało wymogom określonym w § 7 ust. 2 Umowy dotacji.

Odcinki zamieszczone w ww. serwisie internetowym od dnia 28 lipca 2023 r. do marca 2024 r. zostały wysłane do MS do akceptacji przed ich publikacją. Do żadnego z nich Dysponent nie zgłosił uwag. Odcinków wyemitowanych od 1 stycznia do 27 lipca 2023 r. (343 nagrania) nie przekazano do akceptacji Dysponenta, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 162-185, 494-555, 703-750, 784-785, 2126-2130)

Umowa dotacji nie zobowiązywała Beneficjenta do przedstawienia szczegółowego planu promocji.

(akta kontroli str. 162-185)

10. Dysponent Funduszu przekazał Beneficjentowi dotację na 2022 r. w dwóch transzach po 2 000,0 tys. zł i na 2023 r. w czterech transzach po 1 250,0 tys. zł., na wyodrębniony dla dotacji rachunek bankowy, wskazany przez Fundację w Umowie dotacji, w terminach określonych w § 2 ust. 6 i 7 tej umowy⁹⁷.

(akta kontroli str. 164-165, 297-301, 808-809, 888-973)

Zgodnie z § 2 ust. 4 i 8 Umowy dotacji, kwota dotacji na 2024 r. miała zostać przekazana na podstawie umowy finansowej, pod warunkiem rozliczenia i zatwierdzenia przez Dysponenta sprawozdania za I półrocze 2023 r.

W dniu 29 listopada 2023 r. pomiędzy MS a Fundacją zawarta została ww. umowa finansowa na 2024 r. W § 2 tej umowy strony oświadczyły, że Wykonawca (Beneficjent) złożył 18 lipca 2023 r. sprawozdanie za I półrocze 2023 r., które zostało zaakceptowane przez Dysponenta w dniu 10 sierpnia 2023 r., a Ministerstwo dysponuje środkami na realizację przez Wykonawcę zadań w 2024 r. W § 3 ust. 1 i 2 umowy finansowej na 2024 r. wskazano, że Dysponent udziela na realizację zadań wymienionych w ofercie dotacji w kwocie 3 500,0 tys. zł. Dotacja ta zostanie przekazana Wykonawcy w sposób i w terminach określonych w § 2 ust. 4 oraz ust. 8 Umowy dotacji.

Według stanu na dzień zakończenia kontroli Beneficjent nie otrzymał od Dysponenta ww. środków przewidzianych na 2024 r., tj. pierwszej transzy (do 14 stycznia 2024 r.), drugiej transzy (do 31 marca 2024 r.) i trzeciej transzy (do 30 czerwca 2024 r.).

(akta kontroli str. 164-165, 302-304, 808-809, 888-973, 1026-1060)

W wyniku nieotrzymania pierwszej transzy dotacji na 2024 r., pismem z dnia 19 stycznia 2024 r. Prezes Fundacji zwróciła się do MS z prośbą o niezwłoczne przekazanie wypłaty należnej kwoty.

W piśmie z dnia 30 stycznia 2024 r. Dysponent wskazał, że celem kompleksowego rozliczenia sprawozdania za II półrocze 2023 r. niezbędne jest przekazanie kserokopii dziewięciu wytypowanych dokumentów finansowo-księgowych, ujętych w tym sprawozdaniu. Fundacja terminowo przekazała Dysponentowi żądane dokumenty⁹⁸. Dalszy przebieg sprawy opisano w punkcie 22 niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 456-458, 459-472)

11. Według Umowy dotacji wkład własny Beneficjenta w realizację Projektu nie był wymagany.

(akta kontroli str. 162-296)

⁹⁶ Badaniem objęto filmy dla dzieci ze stycznia 2023 r. (22 sztuki) oraz filmy dla dzieci ze stycznia i lutego 2023 r. (56 szt.).

⁹⁷ Odpowiednio: 10 sierpnia i 22 września 2022 r., 9 stycznia, 16 marca, 27 czerwca i 26 września 2023 r.

⁹⁸ Na prośbę Funduszu opiekun Projektu wyraził zgodę na wydłużenie terminu na przekazanie dokumentów.

12. Od początku realizacji Projektu, tj. od lipca 2022 r., do 31 grudnia 2023 r. Beneficjent w ramach realizacji Umowy dotacji wydatkował 9 000 tys. zł⁹⁹ (100% zaplanowanej w harmonogramie kwoty). Wydatki merytoryczne¹⁰⁰ w kwocie 7.232,6 tys. zł¹⁰¹, zostały faktycznie poniesione w okresie realizacji zadania wskazanym w umowie dotacji, były należycie udokumentowane¹⁰², poniesione na realizację przedmiotu umowy i były przewidziane w kosztorysie za wyjątkiem wydatku na pokrycie kosztów organizowania oraz przeprowadzania akcji przedsięwzięć informacyjnych, które w listopadzie 2023 r. zostały przekroczone o 1,6 tys. zł, przy czym zmiany w kosztorysie dokonano dopiero w grudniu 2023 r., o czym szerzej sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Wydatki wykazane jako koszty administracyjne w wysokości 1 767,4 tys. zł, wg wyjaśnień Pani Prezes Fundacji z uwagi na ryczałtowe rozliczanie, zostały zakwalifikowane jako koszty poniesione, o czym szerzej w punkcie 16 wystąpienia.

(akta kontroli str. 853-886, 975-1146, 1922-1928, 2164-2168)

Od 1 stycznia 2024 r. Beneficjent ponosił koszty realizacji projektu *Żyj bez lęku*, jednak ze względu na wstrzymanie środków przekazywanych przez MS koszty te finansowane były z własnych środków. W okresie od 1 stycznia do 6 czerwca 2024 r. wyliczone koszty realizacji projektu przez oba podmioty¹⁰³ wynosiły 415,1 tys. zł, z czego:

- Fundacja Mocni w Duchu – lider projektu wydatkowała 392,6 tys. zł, w tym na zadanie:
 - Promocja stylu żyj bez leku – kwotę 27,8 tys. zł¹⁰⁴,
 - Prace wykończeniowe w budynku Sali Teatralnej oraz biur – kwotę 364,8 tys. zł¹⁰⁵
- Stowarzyszenie [redacted] partner projektu wydatkowało 22,5 tys. zł¹⁰⁶ na zadanie „Zajęcia profilaktyczne i terapeutyczne dla dzieci zagrożonych marginalizacją”.

Jak wyjaśniła Prezes Fundacji ze względu na wstrzymanie środków ze strony Ministerstwa wszystkie działania w 2024 r. realizowane były w sposób okrojony¹⁰⁷, stanowiły część prac przewidzianych do wykonania na mocy postępowania konkurencyjnego na wybór wykonawcy, a nie przeprowadzonego ze względu na zatrzymanie przez MS środków. Natomiast zdania takie jak „Wsparcie terapeutyczne i doradcze realizowane przez Centrum [redacted] Centrum [redacted] oraz Warsztaty zostały wstrzymane¹⁰⁸”.

(akta kontroli str. 2180- 2230, 2237-2260)

13. Zgodnie z zapisami Umowy dotacji wszystkie merytoryczne¹⁰⁹ wydatki Beneficjenta związane z realizacją Projektu były ponoszone wyłącznie za pośrednictwem rachunku bankowego wyodrębnionego do obsługi Umowy dotacji, w formie przelewów. Środki na pokrycie kosztów administracyjnych przekazywane były w formie miesięcznej refundacji na konto własne Fundacji.

(akta kontroli str. 887-973)

⁹⁹ Z tego 4 000 tys. zł w 2022 r i 5 000 tys. zł w 2023 r.

¹⁰⁰ Nie dotyczy kosztów administracyjnych

¹⁰¹ Z czego: na Organizowanie oraz przeprowadzanie akcji przedsięwzięć informatycznych w kwocie 110 tys. zł i na finansowanie robót budowlanych do realizacji celów wynikających z ustawy – 7 122,6 tys. zł.

¹⁰² Fakturami do których dołączono potwierdzenie odbioru poszczególnych etapów i wykaz wykonanych prac oraz listami plac z właściwym % podziałem (zgodnym z oddelegowaniem) dotyczącym pracy na rzecz projektu.

¹⁰³ Lidera i partnera.

¹⁰⁴ Wynagrodzenia od 1 stycznia do 29 lutego 2024 r.

¹⁰⁵ Oświetlenie, wykładziny, sterowania otwierania drzwi, sterowania oświetleniem, sieć teleinformatyczna, okablowanie.

¹⁰⁶ Wynagrodzenie części etatów trzy osobowej kadry od stycznia do maja 2024 r.

¹⁰⁷ Dokonywano tylko zakupów absolutnie niezbędnych.

¹⁰⁸ Wsparcie było prowadzone poza projektem – odpłatnie lub było finansowane ze środków własnych Fundacji lub Stowarzyszenia.

¹⁰⁹ Nie dotyczy kosztów administracyjnych.

14. Rozliczenie przychodów i kosztów u Beneficjenta regulowały *Zasady prowadzenia ksiąg rachunkowych (Polityka Rachunkowości) dla Fundacji Mocni w Duchu*¹¹⁰. Na potrzeby ewidencjonowania środków dotacji prowadzono wyodrębnioną ewidencję księgową na kontach zespołu „0 – środki trwałe w budowie”, 130-14 – rachunek bankowy dotacji, zespołu „2-.... Kontrahenci”, 844 – 3 rozliczenia w czasie dotacji i na rozrachunkowym kontach 530... i 599 - w podziale na poszczególne zadania i rodzaje kosztów.

(akta kontroli str. 1757-1918)

15. Wszystkie dowody księgowe potwierdzające poniesione wydatki merytoryczne na realizację poszczególnych zadań, przedstawione w sprawozdaniach do rozliczenia dotacji, były opisane zgodnie z postanowieniami Umowy dotacji i spełniały wymagania określone w art. 21 i 22 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹¹¹. Z uwagi na prowadzenie ksiąg przy pomocy programu komputerowego, który umożliwiał generowanie dekretów elektronicznych zapewniając jednocześnie powiązanie dokumentu źródłowego z jego numerem statystycznym Fundacja skorzystała z możliwości wynikającej z przepisu art. 21 ust. 1a pkt 2 ww. ustawy, w którym przewidziano możliwość rezygnacji z obowiązku zamieszczania dekretacji na dowodzie księgowym, jeśli wynika to z techniki dokumentowania zapisów księgowych. Jednocześnie przyjęte przez Fundację uproszczenie nie zostało wprowadzone do obowiązującej polityki rachunkowości, co stanowiło naruszenie art. 4 ust. 4 ustawy o rachunkowości, w zw. z art. 21 ust. 1a pkt 2 tej ustawy. Zagadnienie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1586- 1734)

16. W latach 2022 – 2023 na pokrycie kosztów administracyjnych przelano z konta bankowego wyodrębnionego dla dotacji na konto własne Fundacji ryczałtową kwotę 1 767,4 tys. zł¹¹², przewidzianą w ofercie, w kosztorysie na lata 2022-2023, z czego w przedstawionym wykazie wyodrębnionych kosztów administracyjnych ujęto kwotę 1 366,4 tys. zł (77,3 %), w tym:

a) w 2022 r. – 167,8 tys. zł, z czego na:

- wynagrodzenie koordynatora $\frac{3}{4}$ etatu i asystenta koordynatora $\frac{3}{4}$ etatu – 52,9 tys. zł, - koordynator nie pobierał w ramach Projektu wynagrodzenia z innego tytułu niż koordynowanie wykonania Projektu i nadzorowanie jego realizacji, co odpowiadało wymogom określonym w § 6 ogłoszenia MS o konkursie oraz § 3 ust. 11 Umowy dotacji;
- obsługę biura rachunkowego¹¹³ - 15,5 tys. zł;
- obsługę prawną¹¹⁴ - 67,7 tys. zł¹¹⁵, która była rozliczana z wykonanych zadań na podstawie faktur;
- częściową opłatę za energię cieplną – 14,2 tys. zł (przyjęto koszty z węzła ciepłowniczego obejmującego ogrzewanie przebudowywanego budynku Sali Teatralnej i pomieszczenia, w którym było Biuro Projektu, serwery komputerów Fundacji i części pomieszczeń poradn...);
- częściową opłatę za energię elektryczną – 8,5 tys. zł (z uwagi na fakt, iż najwięcej energii pobierała budowa przyjęto całość faktur dotyczących siedziby na ul. Sienkiewicza 60);
- opłatę za Internet – 3,8 tys. zł, (przyjęto w koszty administracyjne opłatę za jedno z trzech źródeł internetu funkcjonujących w Fundacji);

¹¹⁰ Wprowadzona Uchwałą nr 2 z 30 marca 2022 r. Zarządu Fundacji Mocni w Duchu.

¹¹¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.

¹¹² W tym w roku 2022 – 800 tys. zł i w roku 2023 – 967,4 tys. zł.

¹¹³ Umowa o prowadzenie ksiąg rachunkowych z dnia 21 stycznia 2022 r.

¹¹⁴ Umowa o świadczenie usług prawnych z 2 sierpnia 2022 r. w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego dla wyboru generalnego wykonawcy w projekcie pn. Wielofunkcyjny Ośrodek Szkoleniowy „Żyć bez lęku”.

¹¹⁵ Wydatek obejmował łącznie koszt z... dz.

- opłata za zużycie wody – 1,0 tys. zł, (liczona wg. podliczników, woda zużywana na budowie, w toaletach pracowników wykonawcy i pracowników Biura Projektu);
- inne¹¹⁶ – 4,2 tys. zł;
- b) w 2023 r. – 1.198,8 tys. zł, z czego na:
 - wynagrodzenie koordynatora ¾ etatu i asystenta koordynatora ¾ etatu – 137,1 tys. zł;
 - obsługę biura rachunkowego – 28,1 tys. zł;
 - obsługę prawną – 162,4 tys. zł¹¹⁷;
 - częściową opłatę za energię ciepłą – 51,1 tys. zł;
 - częściową opłatę za energię elektryczną – 30,9 tys. zł;
 - opłatę za Internet – 19,2 tys. zł;
 - opłata za zużycie wody – 3,2 tys. zł;
 - sprzęt i mat. komputerowe – 24,1 tys. zł, (laptopy służące pracownikom wykonującym zadania w ramach projektu – komputer do prac graficznych, tablic promocyjnych obrabiania filmów, urządzenia [REDAKTED] do wydruku prac graficznych, dyski do przechowywania filmów z Promocji Stylu, kupowane po przeprowadzeniu cenowego rozeznania rynku);
 - inne¹¹⁸ - 5,8 tys. zł;
 - usługi administracyjno-biurowe¹¹⁹ - 24,4 tys. zł.¹²⁰ (dotyczyły m.in. moderowania komentarzy dotyczących publikacji w mediach społecznościowych, zatwierdzanie i usuwanie komentarzy na ogólnodostępnym serwisie internetowym, promowanie odcinków promocji stylu na Facebooku, moderowanie komentarzy, pełna obsługa mailowej korespondencji przychodzącej i wychodzącej z adresu [REDAKTED] dokonywanie aktualizacji na stronie internetowej projektu;
 - usługi BHP¹²¹ – 6,0 tys. zł (dotyczące głównie rozpoczętej inwestycji i ewentualnych zagrożeń z tym związanych w tym szkolenia pracowników zaangażowanych w projekt);
 - koszty ewaluacji – 18,4 tys. zł;
 - umowy projektowania¹²² – 103,9 tys. zł (dodatkowe projekty funkcjonalne budynku ustalane wg. przyszłych potrzeb użytkownika dotyczące oświetlenia w tym ewakuacyjnego, kontroli dostępu do budynku, rozmieszczenia elementów systemu SSP, wybór kolorystyki drzwi i okien, itp. nie były ujęte w ogólnym projekcie budowlanym);
 - dodatkowe prace budowlane dot. cz.1 – 584,2 tys. zł netto (druga centrala wentylacyjna na dachu - rozdzielanie wentylacji zaplecza od wentylacji Sali Teatralnej dla zmniejszenia zużycia prądu oraz minowanie fundamentów, montaż drzwi BKT, ogrzewania podłogowego i okna napowietrzającego)¹²³. Prezes Fundacji wyjaśniła, że *dodatkowe prace budowlane były wynikiem zmian w projekcie i nie były ujęte w zadaniu finansowania robót budowlanych, a powodem niezgłoszenia przeniesienia ich z kosztów administracyjnych był krótki czas do zakończenia inwestycji, konieczność szybkiego podejmowania decyzji ze względów pogodowych i konieczność zatwierdzenia inwestycji do użytkowania w wyznaczonym terminie, a w naszym przekonaniu refundowane na bieżąco*

¹¹⁶ Plansze, tablice, plecak, nadzór robót elektrycznych.

¹¹⁷ W ramach umowy z 2 sierpnia 2022 r. dotyczącej obsługi umowy z MF. Umowa zawieszona z dniem 1 marca 2024 r. z uwagi na wstrzymanie środków dotacji. Wydatek obejmował koszt za łączni [REDAKTED] godz.

¹¹⁸ Tabliczki, naklejki, pieczątki, mat. biurowe.

¹¹⁹ Na podstawie umowy o współpracy z 2 listopada 2022 r.

¹²⁰ Usługi tej firmy obejmowały również inne zagadnienia dla fundacji w zwązku z tym do kosztów administracyjnych projektu zaliczani połowę wartości faktury.

¹²¹ Świadczone na podstawie umowy z 14 listopada 2022 r.

¹²² Realizowane na podstawie umów zleceń z dnia 10 marca 2023 r., 1 lipca 2023 r., 29 września 2023 r. i 29 grudnia 2023 r.

¹²³ Które weszły w koszty budowy obiektu

ryczałtowe koszty administracyjne stwarzały bufor bezpieczeństwa finansowego niezbędnego do realizacji projektu.

Jednocześnie na wybór wykonawcy ww. robót dodatkowych Fundacja nie przeprowadziła dodatkowego postępowania konkursowego, zlecając ich realizację dotychczasowemu wykonawcy, nie zawierając z nim w postaci przewidzianej umową pierwotną, aneksu określającego wynagrodzenie, zakres prac, termin ich realizacji, oraz prawa i obowiązki stron związane m.in. z nieprawidłową realizacją umowy, co stanowiło naruszenie § 3 pkt 3 umowy dotacji i opisane zostało w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Na pozostałą część rozliczonych kosztów administracyjnych w kwocie 400,8 tys. zł (22,7%) Beneficjent nie prowadził wyodrębnionej ewidencji poniesionych wydatków i wbrew postanowieniom § 4 pkt 1 umowy dotacji, nie zapewnił ich jednoznacznego powiązania z realizacją przedmiotu umowy, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 815-852, 1573-1585, 1678-1680, 2164-,2236, 2304-2338, 2479-2485, 2525-2647, 2958-3072)

Badaniu poddano 25 faktur¹²⁴ zakwalifikowanych jako wyodrębnione koszty administracyjne projektu na łączną kwotę 702,3 tys. zł (51,4%¹²⁵ wszystkich wyodrębnionych i zaewidencjonowanych kosztów administracyjnych). Analiza dowodów księgowych poddanych badaniu wykazała, iż wszystkie dowody:

- dotyczyły kosztów administracyjnych związanych z realizacją przedmiotu umowy,
- spełniały wymagania określone w art. 21 i 22 ustawy o rachunkowości,
- były opisane zgodnie z postanowieniami umowy dotacji, czyli zawierały informację o współfinansowaniu zadań z Funduszu Sprawiedliwości,
- należności za wszystkie faktury i umowy zostały zapłacone w terminach na nich określonych, z konta własnego fundacji,
- do faktur za roboty budowlane dołączono wykaz robót i protokoły odbioru prac, a wartość tych prac doliczono do kosztów budowy i zostały wprowadzone na stan środków trwałych ogólnym dokumentem OT dot. całej budowy,
- sprzęt komputerowy został wprowadzony do ewidencji dokumentami OT.

(akta kontroli str. 2958-3072)

17. Zgodnie z zapisami § 6 Umowy dotacji Fundacja jako Beneficjent dotacji, z mocy ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych¹²⁶ nie był zobowiązany do jej stosowania, za wyjątkiem przestrzegania określonych w ww. ustawie zasad równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości w odniesieniu do zamówień klasycznych których wartość jest równa lub przekracza 130,0 tys. zł. Fundacja nie miała własnych procedur dotyczących takich zakupów. W ramach Umowy dotacji przeprowadzono dwa postępowania konkurencyjne. Pierwsze postępowanie rozpoczęło się w sierpniu 2022 r., kiedy to Zarząd Fundacji powołał Komisję przetargową oraz ustalił *Regulamin postępowania konkurencyjnego nr 1 na wybór Oferenta*¹²⁷ w projekcie pn. *Wielofunkcyjny Ośrodek Szkoleniowy „Żyj bez lęku” cz. I: Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa Sali Teatralnej wraz z zapleczem*¹²⁸. Zgodnie z zapisami Rozdziału I ust. II pkt 1 Regulaminu postępowanie prowadzone było na podstawie postanowień zawartych w Regulaminie, z wyłączeniem przepisów ustawy pzp. Postępowanie miało formę otwartą i było jednoetapowe.

¹²⁴ Z roku 2022 - 10 i z 2023 r. - 15 (po jednej lub dwie z każdego rodzaju występujących kosztów).
¹²⁵ Z 1.336,5 tys. zł.

¹²⁶ Dz.U. z 2023 r. poz. 1605 ze zm. Dalej ustawa pzp.

¹²⁷ Przedmiot zamówienia zakwalifikowany według Wspólnego Słownika Zamówień (CPV) jako: Kod główny 4510000-9 - roboty budowlane w zakresie wznoszenia kompletnych obiektów budowlanych lub ich części oraz roboty w zakresie inżynierii lądowej i wodnej i kody dodatkowe : 45100000-8 i 45210000-2.

¹²⁸ Uchwała nr 1 z dnia 2 sierpnia 2022 r.

Beneficjent jako organizator postępowania zamieścił na stronie internetowej [redacted] ogłoszenie o postępowaniu wraz z załącznikami¹²⁹ oraz drogą mailową wysłał zaproszenia do udziału w postępowaniu do czterech wykonawców. W odpowiedzi na zaproszenie wpłynęła tylko jedna oferta, która nie spełniała części z wymogów określonych w ww. regulaminie w zakresie potwierdzenia spełniania wymaganego doświadczenia oraz uprawnień wykonawcy do realizacji zadania. Pomimo ww. braków Komisja Przetargowa nie wezwała oferenta do korekty i uzupełnienia oferty i dokonała jej pozytywnej oceny¹³⁰ wg. przyjętego kryterium¹³¹, pomimo, że zgodnie z pkt 5 rozdziału V, podrozdziału XVI Regulaminu, powinna ocenić ofertę zgodnie z formułą „spełnia-nie spełnia”, oraz wykluczyć oferenta niepotwierdzającego spełnianie warunków udziału w postępowaniu. Zagadnienie to szczegółowo opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Po rozstrzygnięciu postępowania¹³² informację o wynikach postępowania konkurencyjnego przekazano do oferenta i zamieszczono na stronie internetowej [redacted]

W dniu 24 sierpnia 2022 r. podpisano z ww. wykonawcą umowę o roboty budowlane na kwotę 7 073,4 tys. zł brutto¹³³ z terminem realizacji do dnia 20 grudnia 2023 r.¹³⁴. Budowa została zakończona 20 grudnia 2023 r.¹³⁵

W dniu 1 września 2022 r. Beneficjent dodatkowo podpisał umowę o współpracy z Inspektorem w sprawie wykonania obowiązków inspektora nadzoru budowlanego w trakcie ww. inwestycji, umowę o współpracy w sprawie wykonania obowiązków inspektora do spraw instalacji elektrycznej¹³⁶ oraz porozumienie o wykonaniu świadczeń wolontarystycznych powierzających wykonanie konsultacji w zakresie procedur budowlanych w trakcie trwania inwestycji.

Drugie postępowanie konkurencyjne rozpoczęto w marcu 2023 r. Regulamin postępowania konkurencyjnego nr. 2 na wybór Oferenta¹³⁷ w projekcie pn. *Wielofunkcyjny Ośrodek Szkoleniowy „Żyj bez lęku” cz. II: Przebudowa i rozbudowa budynku gospodarczego na potrzeby Świetlicy dla dzieci oraz realizacji zadań profilaktycznych i terapeutycznych* uchwalono 23 marca 2023 r.¹³⁸

Na stronie internetowej [redacted] w terminie określonym w Regulaminie zamieszczono ogłoszenie o postępowaniu wraz z załącznikami¹³⁹ oraz drogą mailową wysłano zaproszenia do udziału w postępowaniu do czterech wykonawców. Żaden z zaproszonych oferentów nie zgłosił swojej oferty. Wpłynęła jedna oferta spełniająca wymogi określone w ww. Regulaminie. Komisja Przetargowa dokonała oceny złożonej oferty¹⁴⁰ wg przyjętego kryterium i dniu 27 kwietnia 2023 r. podpisano z wykonawcą umowę na opracowanie kompleksowego projektu budowlanego na

¹²⁹ Zał. 1 – Formularz oferty, zał. 2 – projektowane postanowienia umowy z wykonawcą, zał. 3 – formularz cenowy, zał. 5 – wykaz usług, zał. 6 – wykaz osób. (zał. 4 – dokumentacja projektowa udostępniona była w siedzibie Fundacji).

¹³⁰ Protokół z posiedzenia Komisji Przetargowej oceniającej ofert złożone w ramach postępowania Konkurencyjnego z dnia 18 sierpnia 2022 r.

¹³¹ Cena oferty brutto – 90%, wydłużenie podstawowego okresu gwarancji – 10%, (przy czym odrzuceniu podlegałyby oferty z rażąco niską, zatem niewiarygodną ceną).

¹³² Protokół z posiedzenia Komisji Przetargowej rozstrzygającej Postępowanie Konkurencyjne na wybór oferenta z dnia 20 sierpnia 2022 r.

¹³³ Wynagrodzenie ryczałtowe obejmujące całość kosztów robót oraz wszystkich innych wydatków niezbędnych do zrealizowania Przedmiotu Umowy na warunkach określonych Umową.

¹³⁴ Umowa zawiera wszystkie wymagane elementy oraz zabezpieczała interesy fundacji zgodnie z wymogami regulaminu (weksel 1/2022 z dnia 24 sierpnia 2022 r. na 5% wartości umowy).

¹³⁵ Oświadczenie kierownika budowy o zakończeniu budowy i decyzja nr 136/2024 Powiatowego Inspektora nadzoru budowlanego w sprawie udzielenia pozwolenia na użytkowanie oraz wpis w dzienniku budowy o zakończeniu robót w dniu 20 grudnia 2023 r.

¹³⁶ Obie umowy zostały rozliczone ze środków własnych Fundacji.

¹³⁷ Przedmiot zamówienia zakwalifikowany według Wspólnego Słownika Zamówień (CPV) jako: usługi projektowania architektonicznego – 71220000-6, usługi architektoniczne w zakresie przestrzeni – 71222000-0, usługi architektoniczne, inżynierskie i planowania – 71400000-2.

¹³⁸ Uchwała nr 1.

¹³⁹ Zał. 1 – wniosek o dopuszczenie do udziału w Postępowaniu, zał. 2 – Istotne postanowienia umowy, (zał. Nr 3 – koncepcja wspólna – udostępniona była w siedzibie organizatora).

¹⁴⁰ Protokół z posiedzenia Komisji Przetargowej oceniającej ofert złożone w ramach postępowania Konkurencyjnego z dnia 18 kwietnia 2023 r.

kwotę 49,2 tys. zł brutto z terminem realizacji do 30 listopada 2023 r. Projekt architektoniczny został wykonany i przekazany Fundacji¹⁴¹.

(akta kontroli str. 1155-1572, 1919-1921, 1459, 2803-2855)

18. Zgodnie z § 34 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 września 2017 r.¹⁴² w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości oraz z § 11 ust. 2 Umowy dotacji Beneficjent terminowo¹⁴³ przekazywał do MS kompletne Informacje kwartalne sporządzane wg wzoru stanowiącego załącznik ww. rozporządzenia. Comiesięczne wyciągi z wyodrębnionego rachunku bankowego do obsługi Umowy dotacji przekazywane były do 10 dnia następnego miesiąca, tj. w terminie określonym w § 11 ust. 1 lit. a Umowy dotacji.

(akta kontroli str. 853-974, 1147-1154)

19. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. Beneficjent wykorzystał całość otrzymanej dotacji w kwocie 9 000 tys. zł. W związku z powyższym nie dokonał żadnych zwrotów na rachunek Dysponenta.

(akta kontroli str. 887, 922-928, 1919)

20. Półroczne sprawozdania z wykonania Umowy dotacji zgodnie z instrukcją przekazaną przez Departament Funduszu Sprawiedliwości¹⁴⁴ składane były do MS za pośrednictwem systemu AFS, w terminach określonych w § 11 ust. 3 Umowy dotacji i wg wzoru określonego w tej umowie obejmowały rozliczenie dotacji w zakresie rzeczowo – finansowym.

Sprawozdania za okresy: 1 lipiec 2022 r – 30 wrzesień 2022 r., 1 październik 2022 r. – 31 grudzień 2022 r. i pierwsze półrocze 2023 r. zostały zaakceptowane przez Dysponenta Funduszu odpowiednio w dniach: 14 października 2022 r. – na kwotę zweryfikowanych wydatków w wysokości 516.600 zł¹⁴⁵; 16 stycznia 2023 r. w kwocie 3 483 400 zł¹⁴⁶ i 30 czerwca 2023 r. w kwocie 1 807 881,81 zł¹⁴⁷. Wydatki za II półrocze 2023 r. w kwocie 2 692 118,19 zł i koszty administracyjne z I półrocza 2023 r. w kwocie 500 000 zł do dnia 4 lipca 2024 r. nie zostały jeszcze zaakceptowane przez MS.

W dniu 15 lipca 2024 r. przekazano do MS sprawozdanie za I półrocze 2024 r. z zerową realizacją.

Departament Funduszu Sprawiedliwości pismem z dnia 30 stycznia 2024 r.¹⁴⁸ zwrócił się do Beneficjenta o przesłanie dodatkowych dokumentów w celu kompleksowego rozliczenia złożonych sprawozdań, które terminowo przekazano do MS i co opisano w punkcie 10 niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 975-1146, 2262-2263, 2268-2303)

21. Beneficjent przeprowadził w IV kwartale 2023 r. zewnętrzną ewaluację skuteczności realizacji zadań, za okres od początku Projektu do dnia 31 grudnia 2023 r., obejmującą m.in. sprawdzenie stopnia realizacji założonych celów i rezultatów oraz weryfikację dowodów finansowo-księgowych, co odpowiadało wymogom określonym w § 10 ust. 14 Umowy dotacji. W ewaluacji odniesiono się do poszczególnych działań realizowanych w ramach Projektu oraz szczegółowo omówiono i przeanalizowano zgodność jego celów z Programem MS. Ustalono, że na koniec 2023 r. poszczególne zadania zostały zrealizowane w terminach i zgodnie z budżetem założonym w ofercie, co dało efekty w postaci osiągnięcia zakładanych na ten czas wskaźników¹⁴⁹. W ewaluacji podano, że

¹⁴¹ Protokół przekazania projektu budowlanego z dnia 5 grudnia 2023 r.

¹⁴² Dz. U. z 2019 r. poz. 683 ze zm.

¹⁴³ 14 październik 2022 r., 12 stycznia 2023 r., 11 kwietnia 2023 r., 10 lipiec 2023 r., 9 październik 2023 r., 15 stycznia 2024 r., 9 kwiecień 2024 r., 15 lipiec 2024 r.

¹⁴⁴ Pismo DFS-VII.7241.49.2022 z dnia 6 października 2022 r.

¹⁴⁵ Kwota nie obejmowała kosztów administracyjnych.

¹⁴⁶ Kwota z kosztami administracyjnymi za dany okres plus kwota kosztów administracyjnych z poprzedniego okresu.

¹⁴⁷ Kwota nie obejmowała kosztów administracyjnych.

¹⁴⁸ DFS-VII.7241.49.2022.

¹⁴⁹ M.in. dla programów promujących styl *Żyć bez leku* uzyskane wskaźniki oglądalności wskazywały na osiągnięcie zakładanego zasięgu oddziaływania na dzieci i dorosłych.

uzyskane efekty odpowiadały poniesionym nakładom, a wypracowane rezultaty są przydatne dla odbiorców. Wskazano równocześnie, że wystąpiło ryzyko w postaci niewłaściwego oszacowania kosztów realizacji projektu (niedoszacowanie z uwagi na długą perspektywę czasową oraz możliwe zmiany cen). We wnioskach z ewaluacji wskazano, że założenia przyjęte w Projekcie na etapie planowania były prawidłowe. W związku z powyższym rekomendowano dalszą realizację Projektu zgodnie z założeniami.

(akta kontroli str. 1959-2085)

U Beneficjenta od 19 października do 30 listopada 2022 r. została przeprowadzona przez MS kontrola doraźna, obejmująca prawidłowość realizacji powierzonych zadań finansowanych ze środków Funduszu na podstawie Umowy dotacji.

Kontrola objęła m.in. zgodność danych zawartych w przedstawionych wyciągach bankowych ze stanem faktycznym, prawidłowość przebiegu i sposobu realizacji zadań, prawidłowość wykorzystania dotacji, prowadzenia dokumentacji księgowej, rozliczeń ustalających koszty realizacji zadań i czynności koordynatora. Czynności przeprowadzono w oparciu o otrzymaną dokumentację i przeprowadzone oględziny projektu oraz budowy Wielofunkcyjnego Ośrodka Szkoleniowego¹⁵⁰. W toku kontroli nie stwierdzono uchybień ani nieprawidłowości, nie sformułowano założeń i wniosków pokontrolnych.

(akta kontroli str. 2086-2110)

22. W dniu 21 marca 2024 r. do Fundacji wpłynęło pismo zawiadamiające o wszczęciu przez Dysponenta postępowania w sprawie kontroli prawidłowości wydatkowania dotacji otrzymanej na 2023 r., w celu określenia kwoty przypadającej do zwrotu i terminu, od którego nalicza się odsetki.

(akta kontroli str. 473-477)

Prezes Fundacji wyjaśniła, że o wstrzymaniu dotacji przez MS dowiedziała się z mediów, a dopiero dwa miesiące później Fundacja otrzymała ww. pismo o wszczęciu postępowania. W piśmie tym nie podano żadnych przyczyn, a w toku prowadzonego postępowania Dysponent nie zażądał żadnych dokumentów oraz wyjaśnień. W rozmowie telefonicznej z opiekunem Projektu Prezes Fundacji uzyskała informację, że nie zostało rozliczone sprawozdanie za II półrocze 2023 r.

(akta kontroli str. 577-579)

W toku postępowania, w okresie od marca do czerwca 2024 r., Dysponent czterokrotnie informował Fundację o niezalatwieniu sprawy w terminie przewidzianym w art. 35 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁵¹, wyznaczając na podstawie art. 36 § 1 i 2 tej ustawy nowy termin jej zalatwienia. W dniu 27 czerwca 2024 r. Dysponent poinformował Fundację, że weryfikacja umowy /.../każe przyjąć, że /.../ jest wadliwa, a środki, które miały być tytułem Umowy wypłacone, podlegałyby zwrotowi.

(akta kontroli str. 477-493)

¹⁵⁰ W protokole z kontroli wskazano, że przy piśmie z 24 października 2022 r. beneficjent przekazał do MS dokumentację opisową oraz budowaną potwierdzającą postęp prac oraz wskazał przeznaczenie obiektu tj.: poziom -1 – serwerownia, zaplecze techniczne, magazynowe i rekwizytoria dla różnych grup spotykających się w nowo powstałym ośrodku; poziom 0 – sala teatralna z funkcją Sali konferencyjnej; poziom +1 – przestrzeń biurowa z recepcją, studio telewizyjne i miejsce postprodukcji materiałów audio-video, sanitariaty, pokój socjalny; poziom +2 – przestrzeń biurowa dla pracowników administracji i kreatywnych, miejsce spotkań i narad, miejsce spotkań wolontariuszy w ramach Centrum [redacted], sala prób i studio zespołu muzycznego, pomieszczenia socjalne, sanitariaty. Ponadto przekazano dokumentację z wyboru wykonawcy zadania inwestycyjnego oraz dokumentację techniczno-budowlaną tj. m.in. Projekt architektoniczno-budowlany dotyczący rozbudowy, nadbudowy i przebudowy Sali teatralnej wraz z zapleczem autorstwa mgr inż. (...) oraz projekt techniczny stworzony przez firmę (...) wraz z opiniami i załącznikami, a także inwentaryzację budowlaną ze stycznia 2022 r. sporządzoną przez mgr inż. (...); dzienniki budowy i umowy na roboty budowlane. Odnosząc się do budynku nr 2 beneficjent wyjaśnił, że przeznaczony będzie na działalność „Światła” i Centrum [redacted] i aktualnie trwają prace przygotowawcze

¹⁵¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 572.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Funduszu w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Fundacja przygotowała Ofertę na realizację zadania w sposób niezgodny z wymogami Instrukcji składania ofert w ramach IX otwartego konkursu ofert na powierzenie realizacji zadań ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej – Funduszu Sprawiedliwości w zakresie Przeciwdziałania przyczynom przestępczości dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych i nie działających w celu osiągnięcia zysku, w tym stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji na lata 2022-2025. I tak:

a) cel główny projektu oraz cele szczegółowe określono niezgodnie z wymogami określonymi w pkt 8 ppkt b) Instrukcji gdzie wskazano, że powinny one zostać określone zgodnie z koncepcją SMART, tj. być sprecyzowane – cel ma być jasno określony w sposób konkretny i jednoznaczny, niepozostawiający miejsca na dowolność interpretacji; mierzalne – cel powinien dawać oferentowi możliwość weryfikacji postępów w czasie realizacji projektu, jak również sprawdzenia, że cel został osiągnięty po zakończeniu projektu; osiągalne – możliwy do osiągnięcia i istotny – jego realizacja przyniesie określone korzyści.

Fundacja określiła, cel główny w sposób ogólny wskazując, że jest nim *przeciwdziałanie przyczynom przestępczości poprzez wprowadzenie stylu działań pod ogólną nazwą „Żyj bez lęku”, na który składa się szereg działań profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży, takich jak warsztaty terapeutyczne, systematyczne działania aktywizujące, warsztaty muzyczne, program nadawany przez internet, jak również działań skierowanych do osób dorosłych, w postaci wsparcia terapeutycznego i doradczego, programu nadawanego przez internet oraz konferencji w ramach utworzonego w projekcie Wielofunkcyjnego Ośrodka Szkoleniowego „Żyj bez lęku”, dla ogółem 153 tys. odbiorców w okresie od 1.07.2022 do końca 2025 r./.../*¹⁵²

Cele szczegółowe nr 1-7 także określono w sposób ogólny, niezgodny z koncepcją SMART. Cel nr 1 określono jako *przygotowanie infrastruktury do realizacji działań profilaktycznych, przeprowadzenie prac inwestycyjnych obejmujących dostosowanych rozbudowę, nadbudowę i przebudowę Sali teatralnej wraz z zapleczem, jak również rozbudowę sąsiedniego budynku oraz wyposażenie remontowanych obiektów w okresie od 1.07.2022 do 30.06.2022*. Fundacja nie wskazała zakresu realizowanych prac, w tym np. liczby planowanych do utworzenia pomieszczeń w obu budynkach, powierzchni inwestycji ani nie odwołała się w tym zakresie do dalszych postanowień Oferty, które co więcej są ze sobą sprzeczne. Ponadto jak ustalono w trakcie kontroli w momencie składania Ofert, a zatem także ustalania celów zadania, Fundacja nie dysponowała kosztorysem umożliwiającym wycenę i ustalenie zakresu prac planowanych przy budynku nr 2 oraz wyposażenia obu budynków.

Cele szczegółowe nr 2-6 co prawda doprecyzowano poprzez ilość godzin świadczonej pomocy, niemniej charakter zadań określono w sposób ogólny, nie precyzując: tematu poszczególnych programów mających popularyzować styl „Żyj bez lęku” (cel nr 2); okoliczności i zakresu udzielanego wsparcia oraz jego odbiorców (cel nr 3); zakresu pomocy świadczonej w miejscach pobytu dziennego (cel nr 4); tematu zajęć profilaktycznych i terapeutycznych (cel nr 5); czy charakteru warsztatów muzycznych (cel nr 6), w sposób umożliwiający jednoznaczne potwierdzenie zakresu realizowanych działań z przeciwdziałaniem przestępczości, potwierdzenie ich istotności i osiągalności, a także umożliwiającą ich weryfikację i zwymiarowanie podczas rozliczania zadania (mierzalność).

¹⁵² Opis celu głównego w ofercie zamieszczono w pkt 8.2 na stronach 36-37 i stanowi on planowany opis szeregu działań Fundacji w ramach realizacji zadania.

Cel nr 7 z kolei wskazano jako *Promowanie wartości budujących człowieka, trwałość rodziny, budowanie relacji i jedność w rodzinie poprzez zorganizowanie i zrealizowanie jednej, dwudniowej konferencji dla 2000 odbiorców w 2025 r.*, podczas gdy jak ustalono w toku kontroli zarówno na etapie opracowywania oferty jak i w trakcie kontroli NIK nie był znany temat planowanej konferencji.

b) produkty zadania opisano niezgodnie wymogami określonymi w z pkt 8 ppkt e) Instrukcji, zgodnie z którym są nimi wszystkie policzalne dobra i usługi, które powstaną w ramach projektu (liczba wydrukowanych materiałów szkoleniowych albo książek, liczba przeprowadzonych szkoleń, liczba przeprowadzonych konsultacji, liczba staży, liczba beneficjentów, którzy przeszli przez szkolenia, staże, konferencje warsztaty itp.). Jednocześnie Fundacja, pomimo że planowała organizację konsultacji, konferencji i warsztatów i szacowała liczbę uczestników, wskazała, że produktami zadania będzie liczba nowoutworzonych wielofunkcyjnych ośrodków szkoleniowych – jeden; zrealizowanych warsztatów muzycznych - cztery; zrealizowanych konferencji dwudniowych – jeden; oraz zrealizowanych wyjazdowych warsztatów – jeden. W produktach zadania nie zawarto m.in. odniesienia do pierwszego z realizowanych w 2023 r. zadań pn. *Promocja stylu „Żyj bez lęku”*, w ramach którego Fundacja poniosła w ww. okresie koszt 110,0 tys. zł emitując 597 odcinków finansowanych z FS. W konsekwencji produkcja ww. odcinków nie miała wpływu na stopień realizacji wskaźnika produktu, który na dzień 31 grudnia 2023 r. dla całego zadania wynosił 0,00%.

Prezes Fundacji wyjaśniła, że cele i wskaźniki zadania zostały opisane w ww. sposób z powodu braku wiedzy i profesjonalizmu w przygotowywaniu oferty. To efekt nieprawidłowego zrozumienia punktów związanych ze wskaźnikami produktu.

/.../ nie do końca zrozumieliśmy definicje i sformułowania oraz możliwość połączenia reguły SMART z praktycznym podejściem do tematu. Wskazaliśmy inwestycję, która stworzy 15 nowych pomieszczeń do terapii, bo te pomieszczenia to był priorytet w całej inwestycji. Nie pisaliśmy, że stworzymy jedynie 15 pomieszczeń. W naszym rozumieniu było stworzenie nowoczesnego wielofunkcyjnego ośrodka, wyposażonego do pracy, w tym 15 pomieszczeń do pracy w różnych obszarach terapii (głównie dla dzieci i młodzieży). W momencie ogłoszenia konkursu, nie dysponowaliśmy szczegółową koncepcją przebudowy budynku 2, znaleźliśmy natomiast potrzeby, ile pomieszczeń potrzebujemy i do jakich działań.

Tematyka odcinków promocji stylu była planowana adekwatnie do potrzeb odbiorców, które ulegają zmianie. /.../ W naszym rozumieniu celem mierzalnym była liczba odcinków i liczba odbiorców, a nie tematyka programów, która może a nawet powinna być zmienna. Ważne, aby promowany był styl „radości, uśmiechu, przezwyciężania słabości, promocja stylu, w którym nie problem jest podmiotem, a człowiek”. (cyt. z oferty P.8.1). /.../ Podobnie nie byliśmy w stanie podać tematów konferencji, która miała się odbyć za 3 lata od momentu składania oferty. Dla nas mierzalnym celem była 1 konferencja oraz liczba uczestników. Tak to zrozumieliśmy. Podobnie z zajęciami profilaktycznymi i terapeutycznymi czy warsztatami muzycznymi. Z naszego punktu widzenia mierzalne są liczba uczestników czy liczba zajęć, a tematyka bezpośrednio jest warunkowana zainteresowaniem odbiorców /.../ Niestety jest to problem w pisaniu wielu ofert /.../ wskaźniki w przypadku projektów unijnych korygowane są w negocjacjach, a takowych z Ministerstwem nie przeprowadzaliśmy /.../. Pisząc ofertę kieruję się względami praktycznymi i tu dla nas celem było utworzenie Ośrodka Wielofunkcyjnego, który służyłby celom przeciwdziałania przestępczości. Ponadto czas na przygotowanie oferty był bardzo krótki, ograniczony terminem konkursu.

Zdaniem NIK określony przez Fundację cel główny zadania jak i cele szczegółowe oraz produkty zadania nie zapewniają możliwości odpowiedniej weryfikacji postępów realizacji zadania i tym samym wpływają na kwestię rozliczalności projektu. Przedmiot

umowy dotacji opisano w sposób odnoszący się do ogółu działań realizowanych przez Fundację i jej Partnera w ramach działalności statutowej, co potwierdzają złożone przez Prezesa Fundacji wyjaśnienia, z których wynika, że Oferta przygotowywana była celem uzyskania dofinansowania na szeroką i różnorodną działalność statutową. Ponadto zdaniem NIK bez konkretnej wiedzy o skali zadania inwestycyjnego, powierzchni budowanych obiektów, przeznaczenia poszczególnych pomieszczeń ich wyposażenia oraz znajomości tematyki planowanych do zorganizowania konferencji, programów i zajęć, nie można ocenić ich istotności i osiągalności, wymaganej według koncepcji SMART, a także wskazać jednoznacznego i precyzyjnego związku z celem Funduszu na jaki udzielono dotacji, tj. z przeciwdziałaniem przyczynom przestępczości.

(akta kontroli str. 162-296, 3396-3452, 3793-3800)

2. Fundacja wbrew postanowieniom pkt 6.2 Instrukcji składania ofert w ramach IX otwartego konkursu nie wskazała z imienia i nazwiska wszystkich osób zaangażowanych w realizację poszczególnych części projektu. I tak:

a) wparcie terapeutyczne w ramach zadania polegającego na tworzeniu, wzmacnianiu i rozbudowie sieci pomocy ofiarom przestępstw oraz zapobieganiu przestępczości, miał świadczyć m.in. Partner - zapewniając udział 6-10 terapeutów specjalizujących się w odmiennych sposobach prowadzenia terapii, w tym pedagog, pracownik socjalny, doradca zawodowy, asystent rodziny. Jednocześnie w Ofercie imiennie wskazano trzy osoby tj. jednego pedagoga, pracownika socjalnego i asystenta rodziny, informując, że doradca zawodowy wybrany zostanie w trakcie realizacji projektu;

b) do organizacji Centrum [REDAKTOWANE] dla starszej młodzieży¹⁵³ przewidziano imiennie jedną osobę, pracownika Lidera – nauczyciela i pedagoga, oraz wskazano, że w 2025 r. planowane jest zatrudnienie w toku przeprowadzonego naboru osoby do pracy z młodymi na pełen etat;

c) do zadania obejmującego przebudowę Sali Teatralnej wraz z zapleczem oraz sąsiedniego budynku w Ofercie wskazano, że zadaniem zajmować się będzie kierownik budowy, który dopiero zostanie wytypowany na podstawie rozeznania rynku. Do zadania dotyczącego wyposażenia zaangażowany miał zostać zespół specjalistów, w skład którego wchodzić mieli niewymienieni imiennie: architekt specjalista ds. wyposażenia wnętrz, elektryk, informatyk, akustyk, kierownik zespołu „Mocni w Duchu”¹⁵⁴. Ponadto według Ofert działania te miały być realizowane pod nadzorem ówczesnego proboszcza parafii i jednocześnie Skarbnika Zarządu Fundacji¹⁵⁵, który jednak na początku realizacji zadania, z dniem 25 września 2022 r. został oddelegowany do Szczecina, a Fundacja w to miejsce nie wyznaczyła innej osoby.

Prezes Fundacji wyjaśniła, że *W ofercie /.../ wymieniono kluczowy personel. Ponadto opieraliśmy się na naszym dotychczasowym doświadczeniu /.../. Nazwiska doradcy zawodowego nie wskazano w Ofercie, gdyż na etapie składania wniosku w zasobach kadrowych Oferenta nie było doradcy zawodowego. W placówce Partnera na praktykach jedynie była studentka, /.../, jednakże wpisywanie tej osoby, na takim etapie zaawansowania zawodowego i współpracy jak miało to miejsce 2 lata temu,*

¹⁵³ Patrz przypis powyżej.

¹⁵⁴ Działania te miały być realizowane pod klerunkiem ówczesnego proboszcza parafii i jednocześnie Skarbnika Zarządu Fundacji.

¹⁵⁵ Doświadczenie ówczesnego Skarbnika obejmowało remonty wykonane pod adresem siedziby Fundacji tj. ul. Sienkiewicza 60 w Łodzi, w tym: remont elewacji świetlicy i księgarni (lata 2009-2010), remont przedwojennych szałot pod poradnię psychoterapii (lata 2010-2021), przebudowa i rozbudowa garaży i magazynów (lata 2010-2012), rozbudowa i przebudowa parkingów (lata 2011-2014), remont elewacji domu siostr i pomieszczeń Mocnych w Duchu (lata 2012-2015), generalny remont, przebudowa i rozbudowa domu zakonnego (lata 2012-2016), rozbudowa poradni terapeutycznej (2013-2015), generalny remont wnętrza kościoła (2013-2018), renowacja zabytkowych witraży w kościele (2018-2022), przebudowa budynku szkoły (ul. Żeromskiego 26 w Łodzi) lata 2020-2022.

wydawało się nieroztropnym. /.../. Na etapie składania oferty wpisane zostały rzeczywiste zasoby kadrowe Lidera i Partnera w tym czasie. /.../ Nie byliśmy w stanie aż tak dokładnie opisać, wyszukać specjalisty i jeszcze uzgodnić współpracę na 2 lata do przodu. /.../ Zamierzeniem autorów projektu było zabezpieczenie Centrum [REDAKTED] na kolejne lata, poprzez zatrudnienie młodej osoby, która rozumie młodych i która będzie mogła być wprowadzona przez starszego pedagoga. Na etapie wnioskowania oferty nie było wśród pracowników Lidera takiej osoby. /.../ Nie byliśmy w stanie, na etapie składania oferty przewidzieć kogo imiennie zatrudnimy w roku 2025. Dlatego wpisaliśmy osobę bezimiennie. /.../ Z uwagi na fakt, że pozwolenie na budowę uzyskano w kwietniu 2022, a czas na złożenie oferty był bardzo krótki, zespół specjalistów był kompletny. /.../ Powodem nieopisania szczegółowo osób zaangażowanych był zbyt krótki czas na dopracowanie oferty. Akustyk i kierownik Zespołu „Mocni w Duchu” byli wymienieni imiennie w innym miejscu oferty /.../. Nie wyznaczono osoby mającej zastępować /.../ w ramach działań związanych z nadzorem nad realizacją robót budowlanych, ponieważ zakon jezuitów nie wyznaczył na miejsce /.../ osoby doświadczonej w tym zakresie. Ustalono z drugim skarbnikiem zarządu, a nowym proboszczem /.../, że funkcję nadzoru robót budowlanych będzie dalej sprawował /.../. W miesiącu wyjazdu zaangażował do pomocy w tym zakresie dwie osoby będące na miejscu: dr hab. /.../ byłego Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego, przewodniczącego Łódzkiej Okręgowej Izby Inżynierów Budowlanych oraz /.../, późniejszego prokurenta Fundacji.

NIK wskazuje, że opis zasobu kadrowego był jednym z elementów podlegającym weryfikacji przez Dysponenta Funduszu w ramach oceny złożonych ofert. Brak precyzyjnego, wymaganego instrukcją, opisu wszystkich osób zaangażowanych w projekt uniemożliwiał dokonanie oceny doświadczenia i kwalifikacji zasobu kadrowego, a zatem potwierdzenia przez Fundację dysponowania adekwatnym zasobem kadrowym umożliwiającym kompletną i terminową realizację zadania.

(akta kontroli str. 198-296, 3073-3342, 3793-3800)

3. Fundacja dokonała wyboru wykonawcy zadania pn. *Wielofunkcyjny Ośrodek Szkoleniowy „Żyj bez lęku” cz. I: Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa Sali Teatralnej wraz z zapleczem*, z naruszeniem wymogów określonych w Regulaminie postępowania konkurencyjnego oraz umowy dotacji nr DFS-VII.7241.49.2022, co stanowiło naruszenie zasad uczciwej konkurencji. W ramach ww. postępowania dokonano bowiem wyboru wykonawcy, który nie spełniał części warunków wymaganych Regulaminem postępowania konkurencyjnego nr 1 na wybór Oferenta w projekcie pn. *Wielofunkcyjny Ośrodek Szkoleniowy „Żyj bez lęku” cz. I. Rozbudowa, nadbudowa i przebudowa Sali Teatralnej wraz z zapleczem*¹⁵⁶. I tak:

a) Pomimo, że wykonawca nie udowodnił w Ofercie dysponowania wymaganym postanowieniami rozdziału V. Pkt XV doświadczeniem, tj. wykonaniem co najmniej jednej roboty budowlanej polegającej w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy Prawo budowlane na budowie budynku (w rozumieniu art. 3 pkt 2 ww. ustawy) użyteczności publicznej minimum dwukondygnacyjnego, która została zrealizowana w okresie ostatnich 2 lat przed upływem terminu składania ofert, a przedłożył dokument, z którego wynika, że w latach 2021-2022 wykonał odbudowę zburzonej prawej oficyny kamienicy w Łodzi¹⁵⁷, a w 2021 r. remont szkoły¹⁵⁸, Fundacja nie wezwała na

¹⁵⁶ Regulamin ten opublikowano jako ogłoszenie o postępowaniu konkurencyjnym na stronie *Mocni w Duchu*.

¹⁵⁷ Z referencji wystawionych przez zleceniodawcę wynika, że wykonawca realizował odbudowę zburzonej kamienicy o kubaturze 1192m³ w Łodzi budynek zaplanowany jako pięciokondygnacyjny został wykonany w technologii murowanej z rdzeniami żelbetonowymi i stropami monolitycznymi.

¹⁵⁸ Według przedłożonych referencji Wykonawca zrealizował kompleksowy remont czterokondygnacyjnego budynku szkoły. Zakres prac obejmował wykonanie prac zaplanowanych przez Zamawiającego oraz zleconych przez organy kontroli: Państwową Straż Pożarną i Powiatową Stację Sanitarną Epidemiologiczną

podstawie pkt XVI ppkt 6 Regulaminu Wykonawcy do uzupełnienia oferty uznając, że oferta spełnia wymogi ogłoszenia;

b) pomimo, że zgodnie z pkt XVI ppkt 2b) Regulaminu postępowania konkurencyjnego nr 1 wykonawca został zobowiązany do przedstawienia w Ofercie informacji o niefigurowaniu podmiotu w Krajowym Rejestrze Karnym dla podmiotu zbiorowego oraz w stosunku do osoby fizycznej, współnika spółki jawnej, partnera spółki partnerskiej, komplementariusza spółki komandytowej, komplementariusza spółki komandytowo-akcyjnej, urzędującego członka zarządu spółki z o.o., spółki akcyjnej (w zależności od formy prawnej Oferenta), wystawionego nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu składania ofert w postępowaniu, a Oferent – spółka z o.o. – przedłożył jedynie oświadczenie o niekaralności dla podmiotu zbiorowego, nie składając oświadczenia dla członka zarządu spółki, Fundacja nie wezwała na podstawie pkt XVI ppkt 6 Regulaminu wykonawcy do uzupełnienia oferty, uznając, że oferent spełnia warunki udziału w postępowaniu.

Zgodnie z pkt XVI ppkt 5 ocena spełniania warunków udziału w postępowaniu miała zostać dokonana zgodnie z formułą: spełnia – nie spełnia. Niewykazanie spełnienia warunków udziału w postępowaniu powinno być podstawą do wykluczenia Oferenta z postępowania.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji dotyczącym pkt a) nie wzywano wykonawcy do uzupełnienia złożonej oferty przede wszystkim dlatego, że Fundacja była w stanie zweryfikować samodzielnie doświadczenie wykonawcy, a zakres prac remontowo-budowlanych obejmował: /.../ doprowadzenie i instalacja trzech pionów hydrantowych, montaż klap oddymiających i okien napowietrzających, montaż pozostałych elementów ochrony p-poż (systemu sygnalizacji pożarowej, oświetlenia ewakuacyjnego), wyburzenia części ścian działowych i budowa nowych, wykonanie dodatkowego wyjścia ewakuacyjnego z pomieszczeń oddziału przedszkolnego, wykonanie dodatkowej wentylacji, łazienek, prace wykończeniowe. Prezes wyjaśniła także, że /.../ nie jesteśmy specjalistami z dziedziny budownictwa i prawa budowlanego. Znając zakres prac i efekty przebudowy budynku szkolnego, który nie spełniał wymogów stawianych budynkom szkolnym, nie włączyliśmy się w sposób należyty w papiery i nie skonsultowaliśmy ich na zewnątrz. Nie było też na to czasu. Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji dotyczącym pkt b) brak wezwania do uzupełnienia oferty najprawdopodobniej wynikał z przeoczenia lub jego błędnej interpretacji, że jedynie w przypadku osoby fizycznej składającej ofertę niezbędny byłby odpis z Krajowego Rejestru karnego osoby fizycznej.

(akta kontroli str. 1176-1242, 1254-1333, 2911-2938)

Zdaniem NIK postanowienia zamieszczone w Regulaminie konkursu służą zapewnieniu przestrzegania podczas postępowania zasady uczciwej konkurencji i przejrzystości, do czego Fundacja została zobowiązana umową DFS-VII.7241.49.2022. W przypadku określenia w ww. Regulaminie innych wymagań (np. brak jednoznacznego wymogu posiadania doświadczenia w zakresie robót budowlanych w budynku użyteczności publicznej, który to wymóg ogranicza zakres potencjalnych wykonawców) do postępowania mogliby przystąpić także inni oferenci. Zgodnie bowiem z art. 3 pkt 6 i pkt 8 ustawy Prawo budowlane budowa (wymagana Regulaminem), a remont (wykazany przez Oferenta), nie są pojęciami tożsamymi. Ponadto złożone przez Fundację wyjaśnienia nie wskazują jednoznacznie, że prace wykazane przez Oferenta można uznać za budowę w rozumieniu ww. ustawy. Regulamin konkursu z kolei jednoznacznie wprowadza zasadę oceny przedłożonych ofert, zgodnie z którą niewykazanie spełniania określonych przez zamawiającego warunków, powinno być podstawą do wykluczenia Oferenta. Co więcej § 9 pkt 1 i 2 umowy dotacji zobowiązano beneficjenta do bieżącego i kompletnego prowadzenia dokumentacji rzeczowej dotyczącej realizowanych działań.

Handwritten signature/initials

4. Fundacja pomimo niewykonania przez Wykonawcę obowiązku przedłożenia kopii polisy najpóźniej przed wprowadzeniem na teren robót wynikającego z § 3 pkt 3 umowy o roboty budowlane z 24 sierpnia 2022 r nie wyegzekwowała od Wykonawcy prac budowlanych ubezpieczenia przedmiotu umowy od wszelkich nieprzewidzianych zdarzeń losowych i następstw nieszczęśliwych wypadków oraz strat w wysokości co najmniej 1 mln zł, na co najmniej na okres od rozpoczęcia robót, aż do odbioru końcowego całości robót.

Prezes Fundacji wyjaśniła, że polisa jaką otrzymano od wykonawcy była wystarczająca, co wynikało z niewłaściwego zrozumienia przez nas kwestii ubezpieczenia dodatkowo przedmiotu umowy. W momencie rozpoczynania działań związanych z budową (postępowanie konkurencyjne) mieliśmy świadomość, że nieruchomość, na której prowadzona jest budowa jest ubezpieczona przez właściciela terenu. Rozumieliśmy kwestię ubezpieczenia OC wykonawcy budowy, natomiast niewłaściwie zrozumieliśmy kwestię ubezpieczenia przedmiotu umowy /.../.

NIK wskazuje, że Regulamin konkursu, opublikowany jako ogłoszenie, na podstawie którego oferty decydowali o udziale w postępowaniu, wymagał od Wykonawcy ubezpieczenia przedmiotu umowy, którym zgodnie z § 1 umowy było wykonanie robót budowlanych polegających na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie Sali teatralnej wraz z zapleczem, oraz ubezpieczenia OC Wykonawcy.

(akta kontroli str. 1178-1242, 1254-1333, 2911-2938)

5. Fundacja zleciła Wykonawcy wykonanie dodatkowych i zamiennych robót budowlanych przy zadaniu pn. Rozbudowa, nadbudowa, przebudowa Sali teatralnej wraz z zapleczem, w ramach projektu pn. „Żyj bez lęku” za kwotę netto 584,2 tys. zł polegających na: minowaniu fundamentów, zamianie napowietrzania na mechaniczne, zamianie ogrzewania na podłogowe, zamianie drzwi zwykłych na dźwiękoszczelne, z naruszeniem wymogów określonych w umowie o roboty budowlane oraz umowie dotacji. I tak:

- zlecenia tego dokonano w formie ustnej, tj. z naruszeniem zapisów § 12 ww. umowy o roboty budowlane, określającego zasady dokonywania zmian umowy pierwotnej;
- wynagrodzenie za roboty dodatkowe ustalono z naruszeniem wymogów określonych w § 6 pkt 7 umowy o roboty budowlane, zgodnie z którym podstawą określenia wynagrodzenia winien być protokół konieczności podpisany przez kierownika budowy, przedstawiciela wykonawcy i organizatora, oraz kosztorysy sporządzone przez Wykonawcę metodą kalkulacji szczegółowej, według określonych założeń. W kontrolowanym przypadku podstawą ustalenia wartości prac były notatki sporządzone przez strony umowy¹⁵⁹.

Działanie to stanowiło także naruszenie § 3 umowy dotacji, zgodnie z którym wydatki na realizację przedmiotu umowy winny być dokonywane w sposób celowy, oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów, w sposób umożliwiający terminową realizację zadań, w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań, § 9 pkt 1 i 2 ww. umowy, którym zobowiązano beneficjenta do uzasadniania celowości wydatkowania środków z dotacji oraz bieżącego i kompletnego prowadzenia dokumentacji rzeczowej (i księgowej¹⁶⁰) dotyczącej realizowanych działań oraz § 6 ww. umowy,

¹⁵⁹ Notatka z 13 września 2022 r. dotycząca minowania fundamentów, wskazująca na koszt prac 70 tys. zł, notatka z 7 lutego 2023 r. dotycząca odejścia od napowietrzania mechanicznego, szacująca wartość zamówienia 4-6 tys. zł i 50-70 tys. zł; notatka z 25 kwietnia 2023 r. dotycząca zmiany ogrzewania na podłogowe w studio TV szacująca koszt prac na 40-70 tys. zł; notatka z 30 maja 2023 r. dotycząca zamiany drzwi na dźwiękoszczelne za 100 tys. zł. Pod notatkami nie załączono kosztorysów prac.

¹⁶⁰ Nie dotyczy wydatków administracyjnych.

zobowiązującej beneficjenta m.in. do stosowania zasady uczciwej konkurencji i przejrzystości wobec zamówień przekraczających 130 tys. zł.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji prace dodatkowe były efektem oszczędności, które zrobiliśmy przy opracowywaniu projektu budowlanego (...) ponieważ pracujemy z dziećmi i młodzieżą od lat, już na etapie budowy nasi pracownicy wskazywali nam rzeczy, które należało poprawić w założeniach, aby budynek lepiej spełniał swoją funkcję, bo jesteśmy do niej zobowiązani. Nie dysponujemy kosztorysami na ww. prace dodatkowe, ponieważ kosztorysy nie były od nas wymagane. Nie podejmowaliśmy działań, które generowałyby dodatkowe koszty, a nie były konieczne (wymagane). (...) Z wykonawcą prac budowlanych nie zawieraliśmy nowej umowy ani nie aneksowaliśmy umowy z dnia 24.08.2022. Nie widzieliśmy takiej możliwości ani konieczności. Ta sama umowa była w wyniku postępowania. Nie było też w kosztorysie oferty zwiększenia możliwości przeznaczenia większej kwoty na budowę. Jediną możliwością było pokrycie tych dodatkowych inwestycji (...) jako koszty administrowania projektem. (...) Kwestia szczegółowych robót dodatkowych oraz sposobu ich finansowania i szacowania nie była przedmiotem korespondencji z MS, nie było na to czasu. Rozmawiałam natomiast telefonicznie z opiekunem projektu jesienią 2023 r., kiedy Ministerstwo dzwoniło z prośbą o przygotowanie pisma dotyczącego klasyfikacji planowanych wydatków na wyposażenie jako środków inwestycyjnych, odnośnie ewentualności zwiększenia środków. Usłyszałam, że nie ma takiej możliwości, że wprawdzie pisać możemy, ale nigdy to się dotąd nie zdarzyło. Natomiast przy podpisywaniu umowy pytaliśmy, co mamy zrobić, gdyby okazało się, że ceny idą w górę i nie możemy wybudować budynku. Dowiedzieliśmy się, że musimy się w tym zmieścić, bo nie ma możliwości aneksowania umowy i zwiększania nakładów.

(akta kontroli str. 1176-1242, 1254-1289, 1294-1333, 1586-1680, 2526-2647, 2911-2938, 3063-3075)

Zdaniem NIK, brak możliwości zwiększenia wydatków z FS (np. poprzez przesunięcia w kosztorysie) na roboty budowlane, nie uzasadnia zaniechania stosowania pozostałych postanowień umowy dotacji nr DFS-VII.7241.49.2022 czy zawartych umów na wykonanie robót budowlanych. Ponadto zlecając tego typu zadania w formie ustnej Fundacja nie zabezpieczyła należycie swojego interesu w zakresie terminowości i prawidłowości wykonania prac, a tym samym nie uzyskała ww. zapewnienia wydatkując środki z dotacji z Funduszu Sprawiedliwości.

6. Fundacja nie zawarła umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych do utworów z jedną, spośród pięciu osób, która w ramach działania finansowanego ze środków dotacji tworzyła i prowadziła programy nadawane przez Internet. Stanowiło to naruszenie § 5 ust. 8 Umowy dotacji. W wyniku realizacji umowy zawartej ze wskazaną osobą, Fundacja nie nabyła autorskich praw majątkowych do utworów powstałych w wykonaniu w wykonaniu tej umowy. W przypadku ww. współpracy nie zachowano bowiem formy pisemnej przeniesienia tych praw zastrzeżonej pod rygorem nieważności zgodnie z art. 53 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. W konsekwencji powyższego Fundacja, wbrew obowiązкови wynikającemu z § 5 ust. 1, 2 i 3 Umowy dotacji, nie nabyła w terminie do dnia 15 stycznia 2024 r. całości autorskich praw majątkowych uprawniających do korzystania z części utworów (245 odcinków współprowadzonych przez ww. osobę¹⁶¹) i nie przeniosła tych praw na rzecz Dysponenta, jak również nie udzieliła Dysponentowi licencji na korzystanie z ww. utworów.

(akta kontroli str. 784-785, 807, 2126)

¹⁶¹ Z 597 opublikowanych w 2023 r., tj. 41%.

Jak wyjaśniła Prezes Fundacji, ww. osoba realizowała programy w oparciu o złożone w dniu 1 września 2021 r. oświadczenie woli udzielenia praw autorskich. Umowy o przeniesieniu praw autorskich nie zawarto ze względu na niedopatrzenie po obu stronach, brak należytej wiedzy prawej, bazując na długoletniej bezproblemowej współpracy i przyzwyczajeniach. Po powzięciu wiedzy o konieczności przeniesienia praw autorskich w formie umowy została ona niezwłocznie zawarta – w dniu 4 lipca 2024 r.

(akta kontroli str. 807, 2134-2137)

7. Część filmów (odcinków) zamieszczonych na kanałach w ogólnodostępnym serwisie internetowym w ramach działania polegającego na promocji stylu *Żyj bez lęku* nie została wysyłana do MS do akceptacji przed ich publikacją, co stanowiło naruszenie § 7 ust. 2 lit b Umowy dotacji. Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła 343 odcinków opublikowanych w okresie od 1 stycznia do 26 lipca 2023 r. (na 710).

(akta kontroli str. 162-197, 494-555, 703-750, 2126)

Prezes Fundacji wyjaśniła, że nadawane programy rozumiane były jako promocja proponowanego stylu życia, jako jedno z zadań do realizacji w ramach Projektu. *W naszym rozumieniu akceptacji wymagały publikacje czy ulotki promujące projekt, a nie każdy odcinek zadania realizowanego w projekcie przy ilości rzędu kilkunastu pozycji tygodniowo nadawanych regularnie.* Prezes wskazała, że w toku analizy sprawozdania za I półrocze 2023 r. opiekun projektu poprosiła o przesyłanie do akceptacji całych programów, *co niezwłocznie zaczęliśmy robić, pomimo, że było to technicznie bardzo trudne – przygotowywanie z dużym wyprzedzeniem publikacji, zamieszczanie ich na niejawnym koncie I...!*

(akta kontroli str. 2134-2135)

8. Pomimo przekroczenia od stycznia 2023 r., tj. od pierwszego miesiąca realizacji zadania, dla dwóch osób jednostkowej wartości kosztów wynagrodzeń zaplanowanych na 2023 r. wynikających z kosztorysu ofertowego¹⁶², a w konsekwencji przekroczenia od listopada 2023 r. ogólnej wartości ww. kosztów o kwoty wynoszące odpowiednio 995,16 zł i 595,28 zł podczas realizacji zadania *Organizowania oraz przeprowadzania akcji i przedsięwzięć informacyjnych w roku 2023*, zmian w kosztorysie¹⁶³ dokonano dopiero 27 grudnia 2023 r. Działanie to było niezgodnie z zobowiązaniem Fundacji wynikającym z umowy dotacji i pkt 8 Oświadczenia¹⁶⁴, zgodnie z którym Beneficjent zobowiązał się do realizacji zadania zgodnie z przedstawioną ofertą, treścią ogłoszenia oraz na podstawie umowy, kierując się zasadą starannego działania, z zachowaniem reguł wydatkowania środków publicznych określonych w art. 44 ust. 3 ustawy o finansach publicznych.

(akta kontroli str. 1681 – 1756)

Prezes Fundacji wyjaśniła, że trwająca wówczas inflacja wymusiła kolejną podwyżkę wynagrodzeń i realna kwota wynagrodzeń w trakcie roku nie była przewidywalna na etapie tworzenia kosztorysu, zgłoszenie zmiany wynagrodzeń wiązałoby się z ich rocznym uśrednieniem (takie ograniczenia miał generator) i zwiększenie kosztów przeznaczonych na wynagrodzenia musiałoby wiązać się ze zmniejszeniem środków w innej pozycji, dlatego możliwe realne wykonanie zmiany było w momencie gdy globalne koszty wynagrodzeń poszczególnych osób były już znane.

(akta kontroli str. 2162-2163)

Zdaniem NIK Fundacja zobowiązana została do realizacji zadania w ramach założeń i limitów przyjętych umową dotacji i złożonej oferty, stanowiącej jej integralną część. W przypadku zaistnienia uzasadnionych okoliczności związanych ze zmianą

¹⁶² Oferta stanowiła integralną część umowy dotacji jako załącznik nr 1

¹⁶³ Kwoty w kosztorysie podniesiono do wysokości faktycznie poniesionych kosztów w roku 2023 co po podzieleniu na kwoty miesięczne nie pokrywały się z faktycznymi miesięcznymi kosztami za grudzień 2023 r.

¹⁶⁴ Pkt IV Oferty, stanowiącej integralną część umowy dotacji jako załącznik nr 1.

poszczególnych pozycji kosztorysu, Fundacja powinna zgłosić potrzebę stosownej zmiany do Dysponenta Funduszu tak by po uzyskaniu wymaganych akceptacji i dokonaniu zmian, móc realizować zadania według ustalonych z Dysponentem limitów.

9. Fundacja nie wprowadziła do obowiązującej polityki rachunkowości przyjętego na podstawie art. 21 ust. 1a ustawy o rachunkowości uproszczenia, wprowadzającego zwolnienie z obowiązku dekretacji na dowodzie księgowym, co stanowiło naruszenie art. 4 ust. 4 ustawy o rachunkowości, w zw. z art. 21 ust. 1a tej ustawy. Powyższe stanowiło także naruszenie § 9 ust. 7 umowy dotacji nr DFS-VII.7241.49.2022. Zgodnie z ww. przepisami jednostka może w ramach przyjętych zasad (polityki) rachunkowości stosować uproszczenia (polegające m.in. na zaniechaniu zamieszczania na dowodzie księgowym danych), jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na realizację obowiązku stosowania przyjętej polityki rachunkowości. Zgodnie natomiast z § 9 ust. 7 umowy dotacji Fundacja zobowiązała się, że wszystkie nieuregulowane ustawami, przepisami wykonawczymi lub niniejszą umową zasady postępowania przy ewidencji i rozliczaniu środków otrzymywanych na realizację zadań będą zawarte w polityce rachunkowości.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji brak umieszczenia informacji o uproszczeniu w polityce rachunkowości wynikało z przeoczenia.

(akta kontroli str. 1892-1918, 2911-2938)

10. Fundacja nie zapewniła jednoznacznego powiązania części poniesionych kosztów administracyjnych w kwocie 400,8 tys. zł (22,7% kosztów ogółem) z realizowanym zadaniem, w sytuacji, gdy zgodnie z § 4 pkt 1 umowy dotacji DFS-VII.7241.49.2022 koszty administracyjne, w wysokości nieprzekraczającej 25% wartości kosztów kwalifikowanych przedmiotu umowy, mogą zostać uznane za kwalifikowane jedynie w sytuacji zapewnienia ich powiązania z realizacją przedmiotu umowy. Ponadto zgodnie z § 33 rozporządzenia w sprawie Funduszu realizacja powierzonego zadania zostaje rozliczona z Dysponentem na podstawie poniesionych kosztów.

Zgodnie z wyjaśnieniami Prezes Fundacji wyodrębniano jedynie te koszty administracyjne, których powiązanie z realizacją projektu nie budziło wątpliwości i nie wyodrębniano kosztów, które były związane z realizacją projektu, ale jednocześnie z innymi działaniami, a sam podział nie był jednoznaczny.

NIK wskazuje, że zgodnie z przytoczonymi powyżej postanowieniami umowy dotacji, za kwalifikowane wydatki w ramach kosztów administracyjnych mogą być uznane tylko te, związane z realizacją przedmiotu umowy dotacji. Nie można zatem przyjąć, że samo przełanie środków z rachunku wyodrębnionego na potrzeby realizacji zleconego zadania równoznaczne jest z poniesieniem kosztów administracyjnych, prawidłowym wydatkowaniem środków na ten cel i przypisaniem tym wydatkom przedmiotu kwalifikowalności. Ponadto zgodnie z § 3 pkt 9 i 10 umowy dotacji wydatki poniesione niezgodnie z wytycznymi określonymi z umowie stanowią wydatki niekwalifikowane, podlegające zwrotowi na pisemny wniosek Dysponenta. W związku z brakiem jednoznacznego powiązania na dzień realizacji kontroli NIK przez Fundację ww. wydatków w kwocie 400,8 tys. zł z realizowanym zadaniem, wydatki te zdaniem NIK należy uznać za niekwalifikowane.

(akta kontroli str. 2164-2172, 2526-2642)

17

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK wnosi o:

Wnioski	1. Zaktualizowanie polityki rachunkowości poprzez wprowadzenie do niej przyjętych w ramach realizacji umowy dotacji z Funduszu Sprawiedliwości uproszczeń w zakresie opisów dowodów księgowych.2. Dokonanie zwrotu do Dysponenta Funduszu wydatków niekwalifikowanych o których mowa we wcześniejszej części wystąpienia pokontrolnego tj. tych, które nie dotyczyły realizowanego zadania oraz złożenie korekty sprawozdania uwzględniającej prawidłową wysokość wydatków kwalifikowanych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

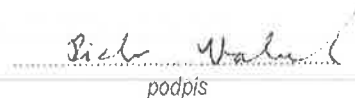
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, ...2.5....2025 r.

Kontrolerzy
Renata Biskupska
główny specjalista kontroli
państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

podpis

Zuzanna Sieradzka
główny specjalista kontroli
państwowej

podpis